

Archeologienota

Oudenaarde, Dr. Honore Dewolfstraat 21

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Oudenaarde, Dr. Honore Dewolfstraat 21

Auteur

Nandy Dolman

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2020-0759

Plaats en datum

Gent, 17 juli 2020

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1521
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

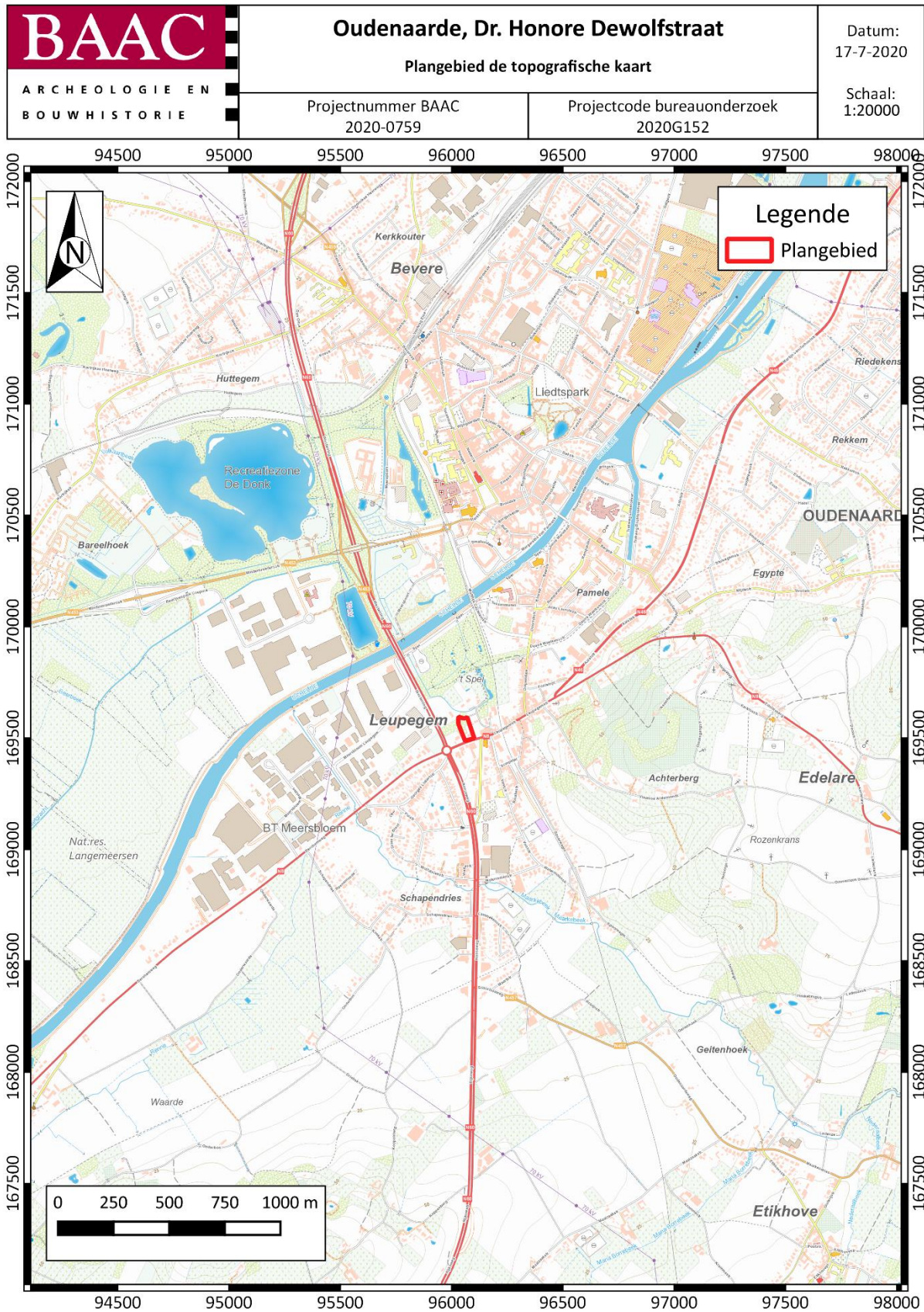
Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Juridisch kader en onderzoektraject	4
1.3	Aanleiding	4
1.4	Huidige situatie en geplande werken	5
1.4.1	Huidige situatie	5
1.4.2	Geplande werken en bodemingrepen	6
1.5	Randvoorwaarden	11
2	Bureauonderzoek	12
2.1	Werkwijze en strategie	12
2.1.1	Onderzoeksdoelstelling	12
2.1.2	Onderzoeksvragen	12
2.1.3	Methoden en technieken.....	12
2.2	Assessment	13
2.2.1	Landschappelijk kader	13
2.2.2	Historisch kader	25
2.2.3	Cartografische bronnen	26
2.2.4	Orthofotografische bronnen	31
2.2.5	Archeologisch kader	34
2.3	Synthese onderzoeksresultaten.....	40
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	40
2.3.2	Archeologische verwachting.....	40
2.3.3	Synthesepan	41
2.4	Besluit.....	42
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering	42
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	42
2.4.3	Keuze onderzoeksmethode	42
2.4.4	Afbakening onderzoeksterrein	43
3	Samenvatting.....	44
4	Lijsten.....	45
4.1	Figurenlijst	45
4.2	Plannenlijst	45
4.3	Tabellenlijst.....	45
5	Bibliografie	46

1 Beschrijvend gedeelte

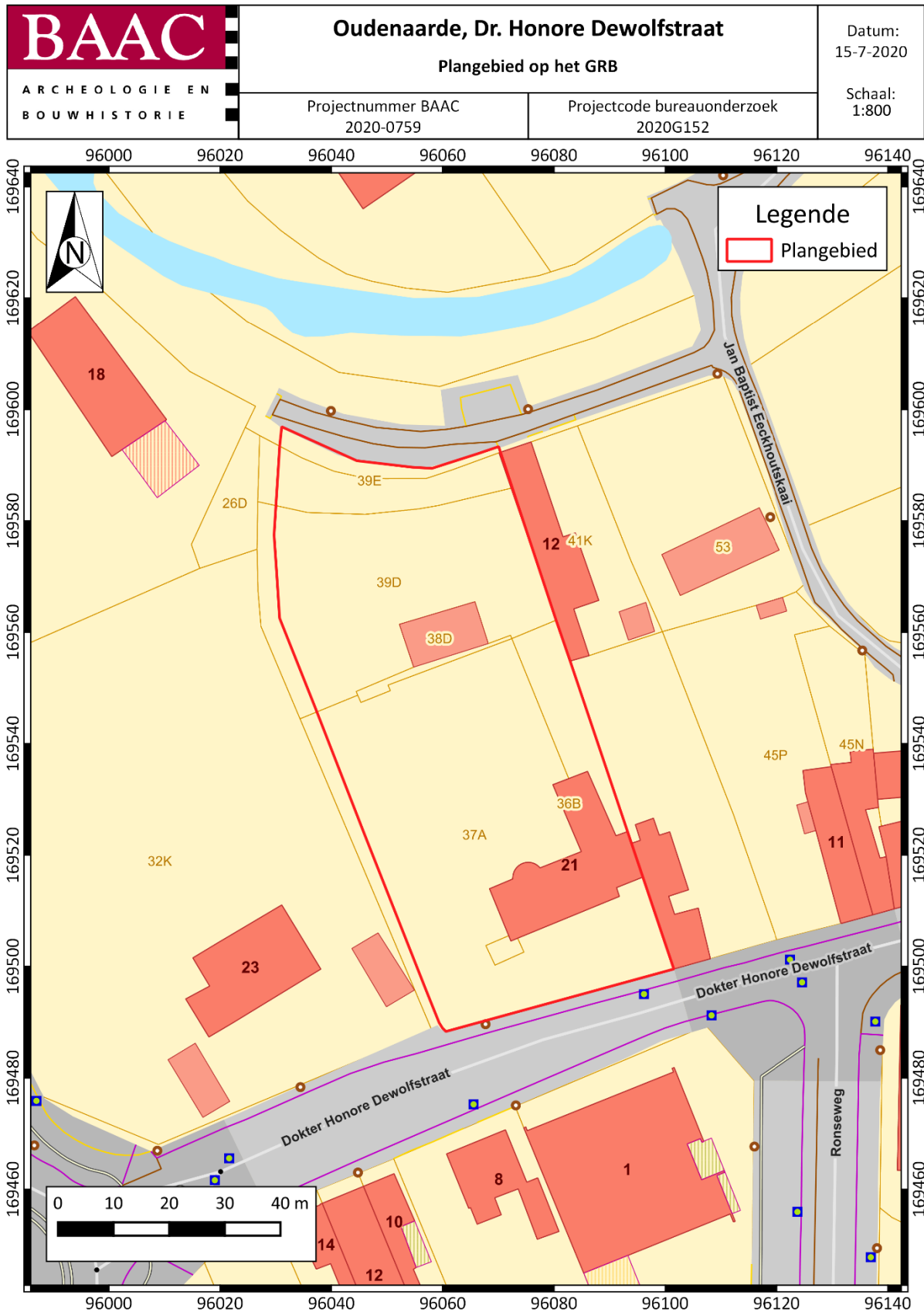
1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Oudenaarde, Dr. Honore Dewolfstraat 21
Ligging	Dr. Honore Dewolfstraat 21, Leupegem, Oudenaarde, Oost-Vlaanderen
Kadaster	Oudenaarde, Leupegem, Afdeling 7, Sectie A, Percelen 37A, 36B, 38D, 39D en 39E
Coördinaten	Noordwest: x: 96031,0557 y: 169596,9120
	Noordoost: x: 96070,0381 y: 169593,3494
	Zuidwest: x: 96060,5623 y: 169488,3702
	Zuidoost: x: 96101,5186 y: 169499,5759
Oppervlakte plangebied	4595 m ²
Oppervlakte geplande ingrepen	2.524 m ²
Kartering gewestplan	Woongebied met cultureel, historische en/of esthetische waarde
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2020-0759
Bureau- onderzoek	Projectcode 2020G152
	Erkende archeoloog Lina Cornelis (Erkenningsnummer: OE/ERK/Archeoloog/2015/00024)
	Betrokken actoren Nandy Dolman (archeoloog)
	Betrokken derden N.v.t.

Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (digitaal; 1:10.000; 15.07.2020)

¹ AGIV 2020f

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)² (digitaal; 1:250; 15.07.2020)

² AGIV 2020b

1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuwbouw en renovatie gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van verharding, wooneenheden met ondergrondse parkeergelegenheid en een groendomein) die qua omvang een directe bedreiging kunnen betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Oudenaarde, Dr. Honore Dewolfstraat* bedraagt ca. 4.595 m², de geplande bodemingrepen hebben een oppervlakte van ca. 2.524 m². Het plangebied valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA,

gebieden geen archeologie).³ Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermde onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied in woongebied ligt, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft minstens 3.000 m² bedraagt en de totale oppervlakte van de bodemingreep 1.000 m² of meer bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningsaanvraag gevoegd.

1.4 Huidige situatie en geplande werken

1.4.1 Huidige situatie

Het huidige plangebied is in gebruik als woongebied. Aan de straatkant bevindt zich een grote villa met aan de achterzijde een uitgestrekte tuin. De noordelijke helft van het plangebied is voornamelijk ingericht als groenzone, met verschillende bomen en struikgewas, en centraal een kleine achterbouw (Plan 3).

Het woonhuis aan de voorzijde is gedeeltelijk onderkelderd en centraal bevindt zich een liftput (Plan 4). Deze ingrepen zijn, naast de resterende funderingen en nutsleidingen, gepaard gegaan met grootschalige bodemingrepen met mogelijke verstoring van het bodemarchief als gevolg.

Plan 3: Plangebied op de meest recente orthofoto⁴ (digitaal; 1:1; 15.07.2020).

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020a.

⁴ AGIV 2020e

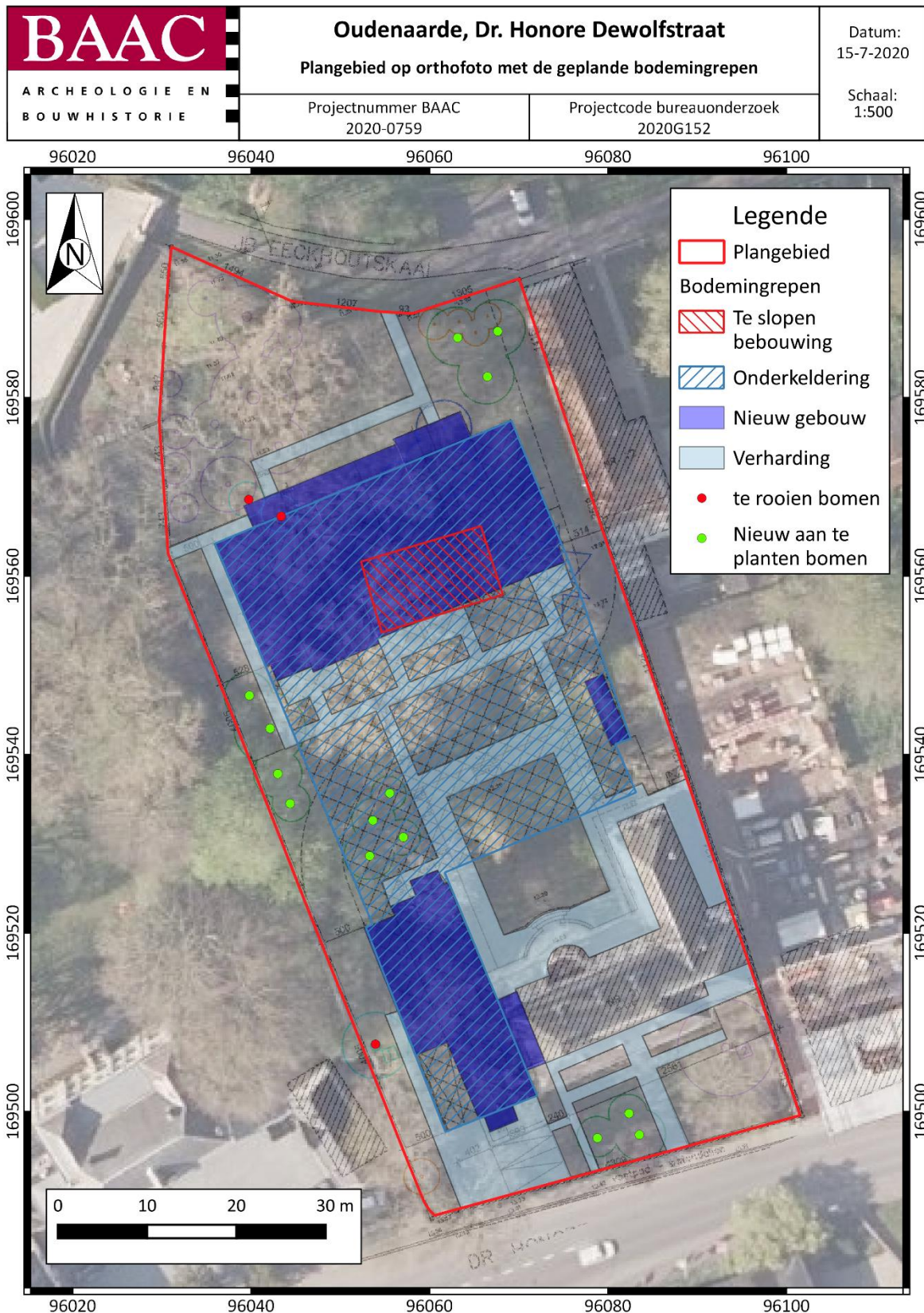
Plan 4: Plangebied op het GRB⁵ met detail van het huidige woonhuis en onderkeldering (digitaal; 1:1; 13.07.2020).

1.4.2 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein twee meergezinswoningen (Plan 5). Deze bestaan uit twee grote woonblokken onderverdeeld in kleinere appartementen. Het woonblok grenzend aan de Dr. Honore Dewolfstraat zal aansluiten op de huidige villa.

⁵ AGIV 2020b

Plan 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁶ op orthofoto⁷ (digitaal; 1:1; 15.07.2020).

⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁷ AGIV 2020e

Bebouwing

Op het gelijkvloers worden verschillende gezinswoningen voorzien in twee nieuwe gebouwen, enerzijds met een oppervlakte van ca. 683 m² en anderzijds van ca. 270 m² (Figuur 1). Binnen de bestaande villa worden twee kantoorruimtes ingericht. De onderkeldering omvat de twee nieuwe gebouwen bijna volledig. Enkele stroken worden enkel voorzien van minimale fundering, tot minstens 50 cm onder het maaiveld. Centraal aan de oostzijde van het plangebied komt een kleiner bijgebouw waar een trappenhal naar de kelder wordt ingericht.

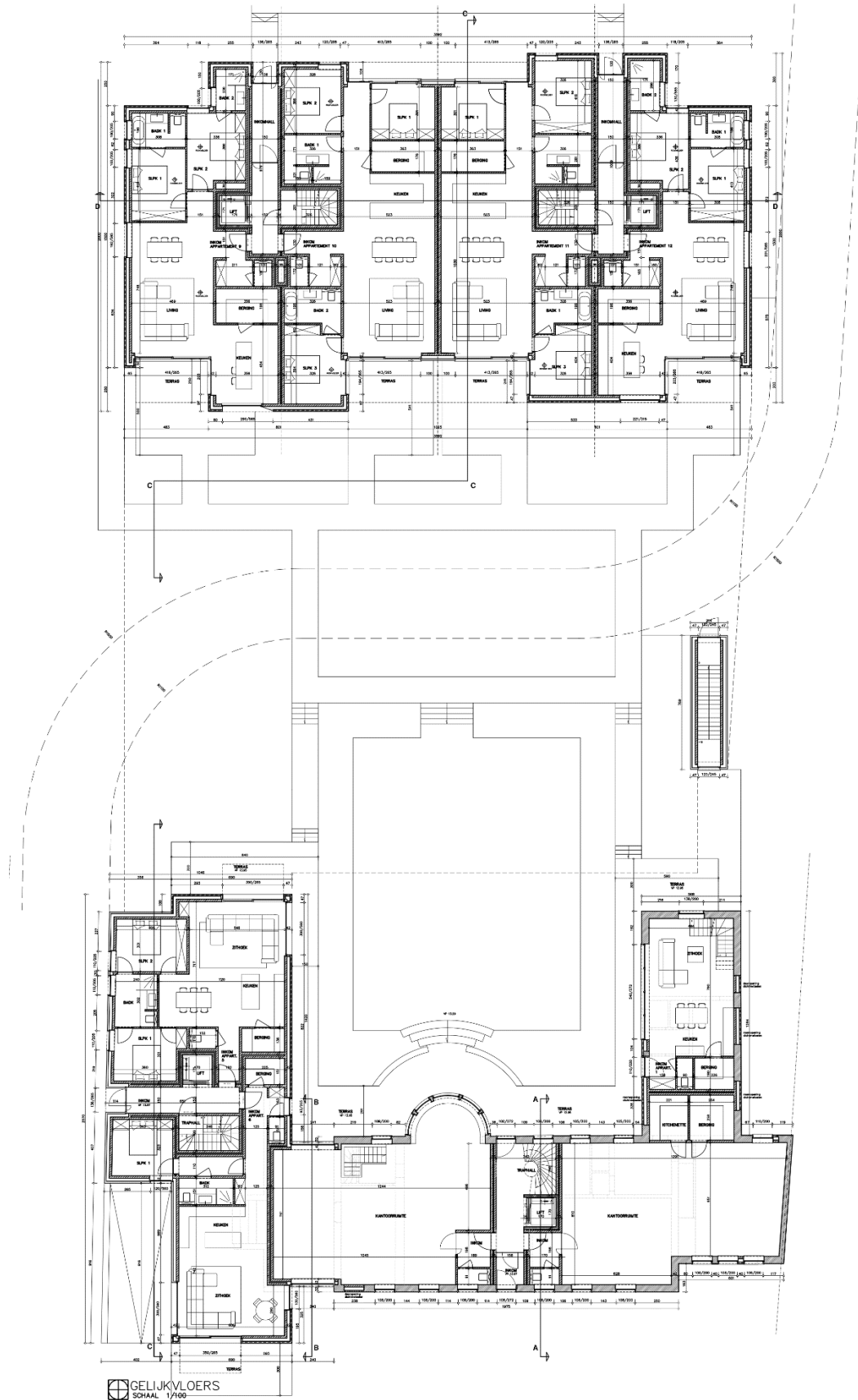
De kelder, welke zal dienen als ondergrondse parkeerplaats en bergingsruimte, zal ingericht worden onder beide gezinswoningen en de zone tussen de twee gebouwen (Figuur 2). Deze heeft in totaal een oppervlakte van ca. 1.833 m². De diepte van deze kelder bedraagt ca. 375 cm onder het huidige maaiveld. Aan de Dr. Honore Dewolfstraat wordt een in- en uitrit naar de kelder voorzien.

Verharding

De verschillende gebouwen worden verbonden door nieuw aan te leggen paden. Deze worden voorzien in waterdoorlatende verharding, dat maximaal 50 cm onder het maaiveld reikt over een oppervlakte van ca. 889 m². Ook aan de straatkant, zowel aan de noord- als zuidzijde, worden verharde paden ingericht, die zullen aansluiten op de bestaande verharding.

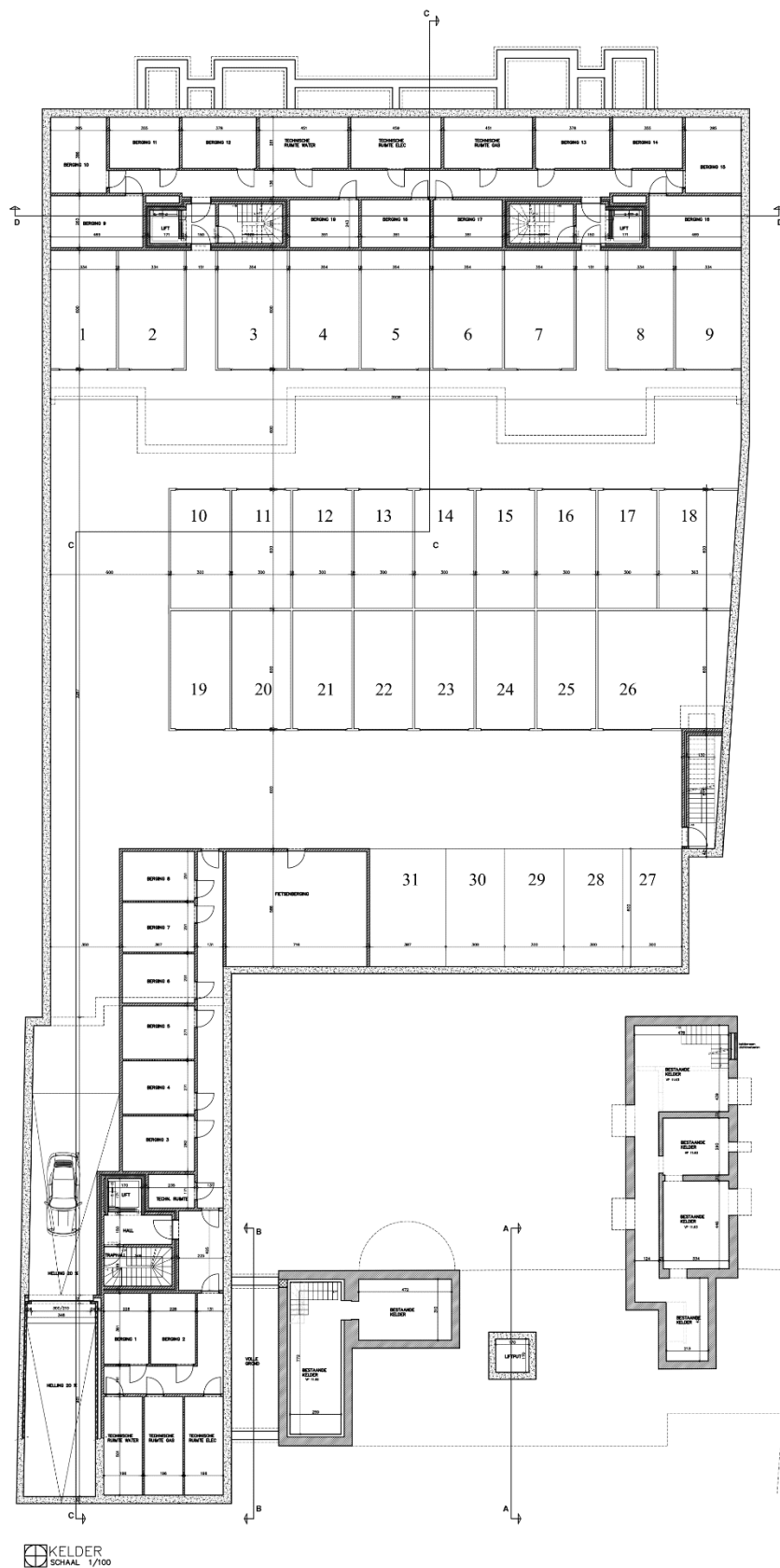
Groenzone

Rondom de woningen wordt een nieuwe groenzone ingericht. Ten aanzien van de geplande ingrepen zullen eerst enkele bestaande bomen gerooid worden. Voor de nieuwe groenzone zullen nieuwe bomen en struiken worden aangeplant en waar mogelijk gerestaureerd. Op Plan 5 wordt een indicatie weergegeven van de te rooien en nieuw aan te planten bomen, maar dit kan in werkelijkheid nog aangepast worden.

Figuur 1: Toekomstige inplanting van het gelijkvloers⁸ (digitaal; 1:1; 15.07.2020).

⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 2: Toekomstige implanting van het kelderniveau⁹ (digitaal; 1:1; 15.07.2020)

⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Impactanalyse

De voornaamste bodemingreep die een zware impact met zich meebrengt, is de aanleg van de ondergrondse kelder. Deze zal ca. 40% van het plangebied tot een diepte van ca. 375 cm diep verstoren. Daar komt ongeveer 690,5 m² aan verstoring bij, voor de aanleg van de verharding en niet-onderkelderde nieuwbouw. Deze verstoringen beslaan ongeveer 15% van het totale plangebied, en zullen gemiddeld tot 0,5 m onder het maaiveld reiken. Daarnaast zal ook de aanleg van de nieuwe groenzone een minimale impact veroorzaken.

1.5 Randvoorwaarden

Aangezien er nog gebouwen en bomen op het terrein staan die moeten worden gesloopt/verwijderd, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na de sloop van de gebouwen/verwijderen van de bomen uitgevoerd dient te worden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstelling

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

2.1.3 Methoden en technieken

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Digitaal hoogtemodel
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart

- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.¹⁰

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Villaretkaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart
- Topografische kaart 1884 (resultaten van Cartesius)

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

2.2 Assessment

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.2.1 Landschappelijk kader

Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1 en Plan 2. Het plangebied is gelegen aan de Dr. Honore Dewolfstraat 21 te Leupegem, een deelgemeente van Oudenaarde. De achterzijde van het plangebied grenst aan een zijstraat van de Jan Baptist Eeckhoutskaai. Verderop is, op minder

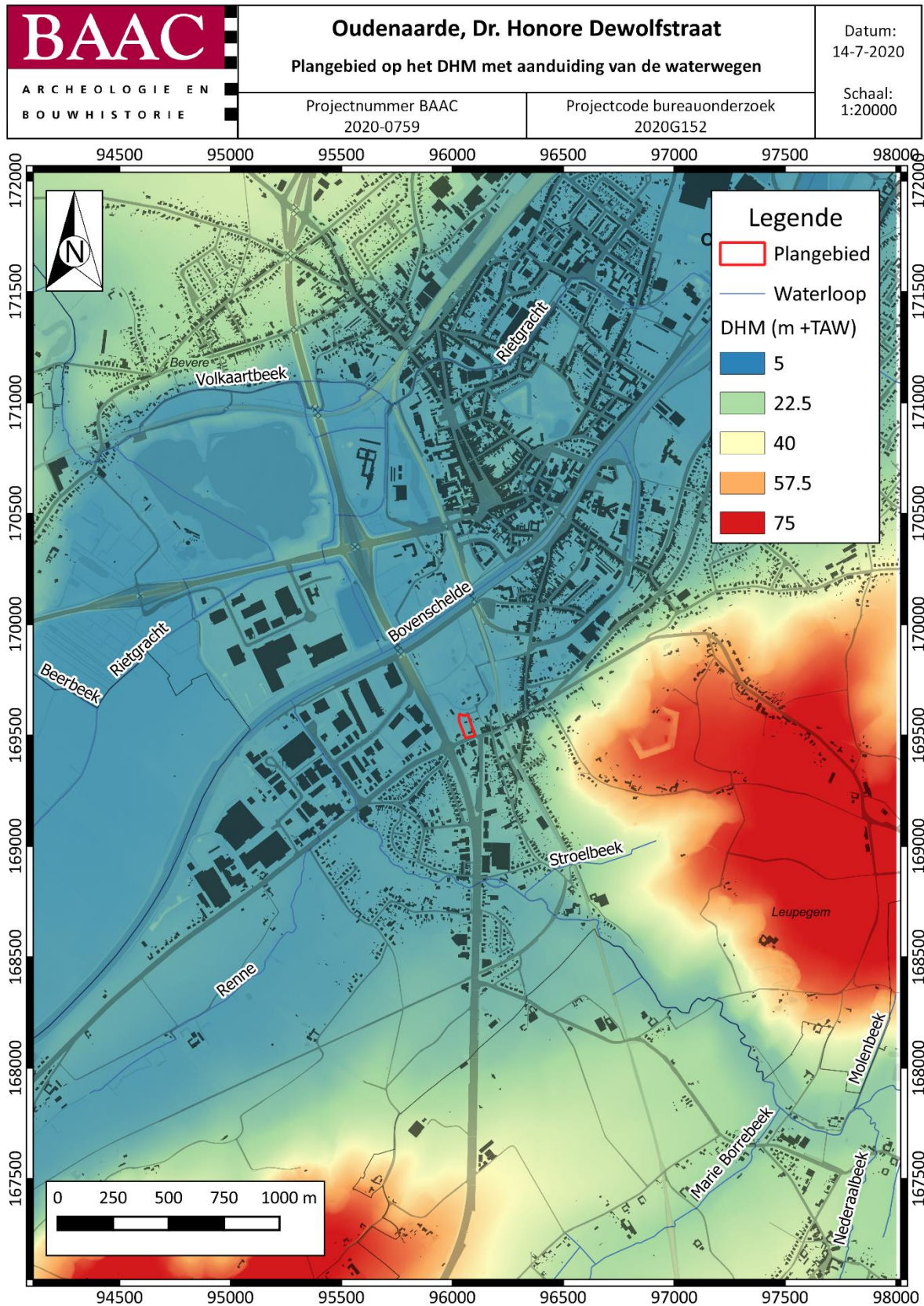
¹⁰ CARTESIUS 2020

dan 400 m, de oever van de Bovenschelde gelegen, het meest zuidelijke deel van de Schelde voordat deze de grens oversteekt naar Frankrijk (Plan 6).

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) dan ook in de vallei van de Schelde, tussen minder dan 5 en meer dan 75 m + TAW, gevormd door het meanderen van de Schelde. In zuidoostelijke richting kan het reliëf stijgen tot wel 150 m + TAW, waar zich de toppen van de Vlaamse Ardennen bevinden.¹¹

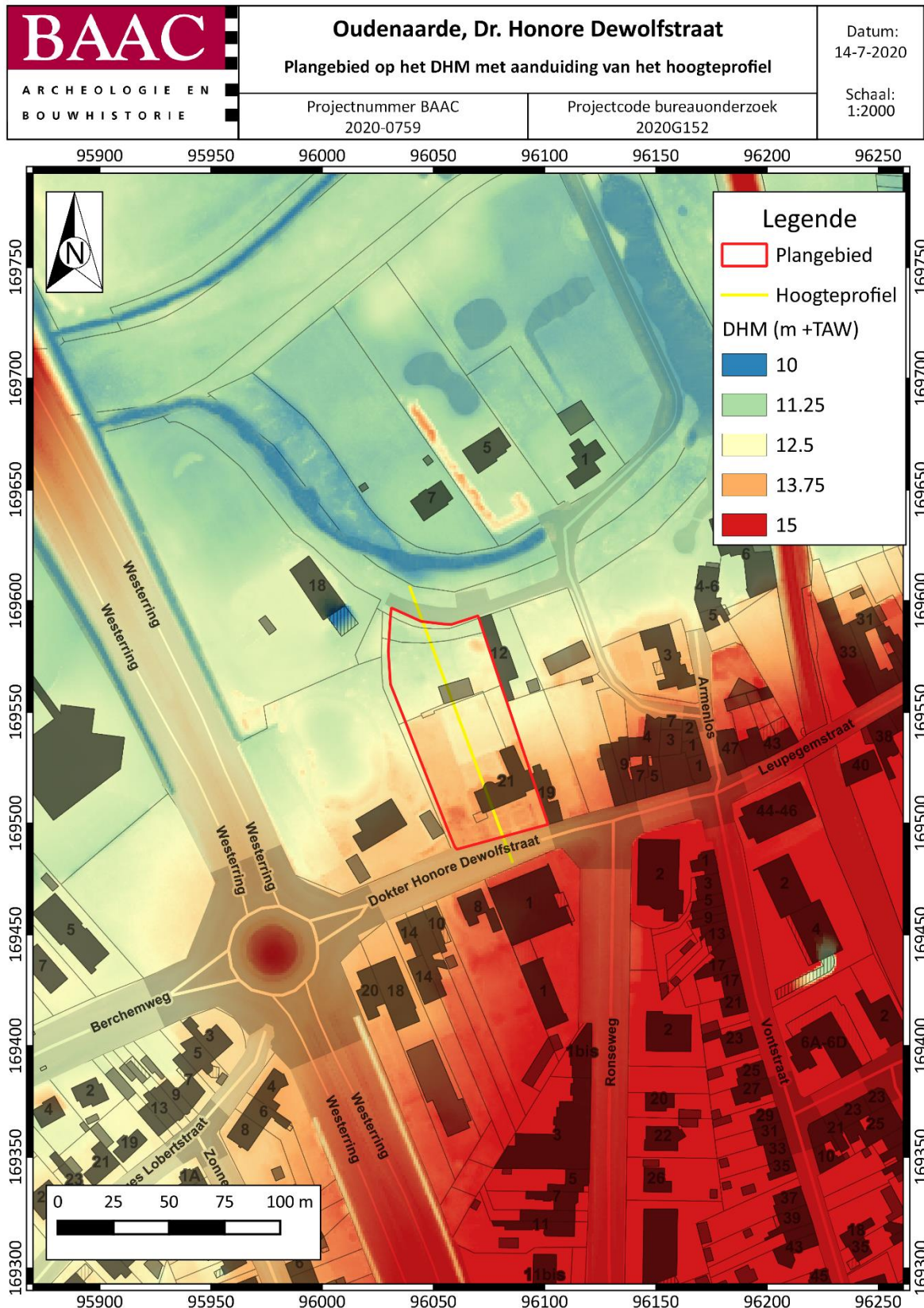
Op microschaal is er binnen het plangebied een maximaal hoogteverschil van 2,5 m, oplopend richting het zuiden (Plan 7 en Figuur 3). Op de weergave met hillshade (Plan 8) kan afgeleid worden dat lokaal kleinere hoogteverschillen aanwezig zijn, daar waar reeds ontwikkeling heeft plaatsgevonden, onder andere ten gevolge van de bouw van het woonhuis en de tuininrichting.

¹¹ DE GEYTER 1999, p. 8

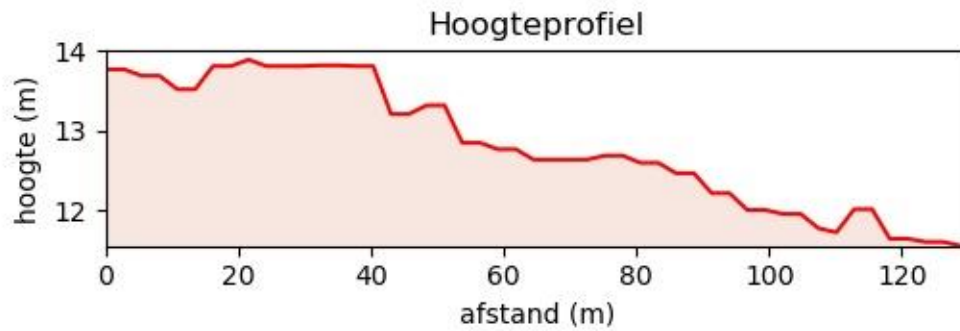
Plan 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹² met waterwegen (digitaal; 1:1; 14.07.2020)

¹² AGIV 2020a

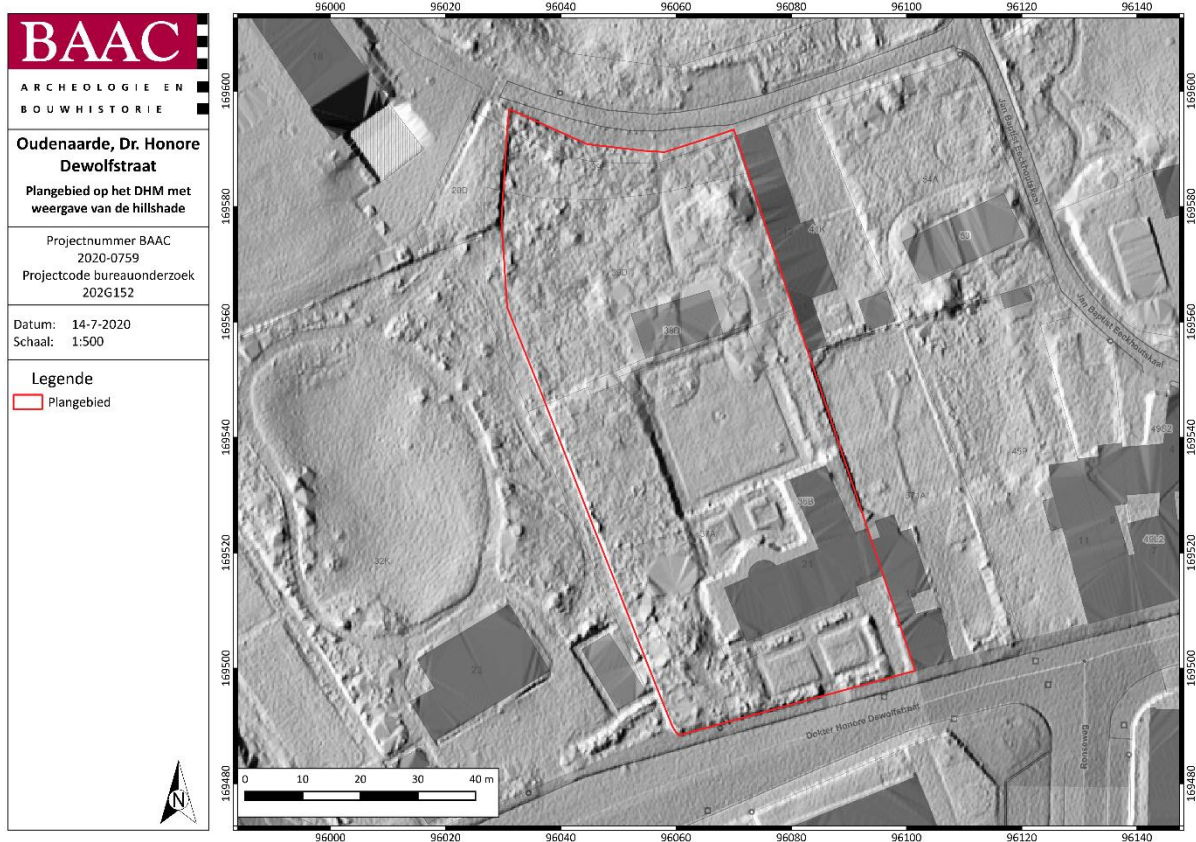

Plan 7: Plangebied en hoogteverloop op het DHM¹³ (digitaal; 1:1; 14.07.2020)

¹³ AGIV 2020a

Figuur 3: Hoogteverloop terrein¹⁴

Plan 8: Plangebied op het DHM met weergave van de hillshade (digitaal; 1:1; 14.07.2020).

Landschappelijke situering

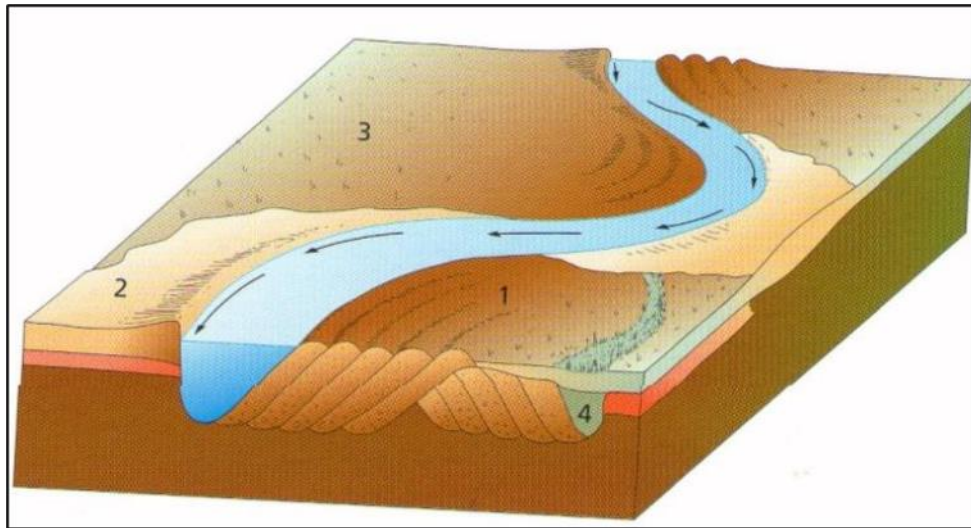
In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in de zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei.¹⁵ Dit is een depressie (in feite een complex van deels bedolven thalwegen) die vanaf het middencromerien door fluviale processen is uitgeschuurd tot diep in het paleogeen- en neogeensubstraat en in de loop van het weichseliaan opgevuld is geraakt. De dikte van dit jong-quartaire opvulpakket kan meer dan 25 m, en plaatselijk zelfs tot 30 m bedragen. De Vlaamse Vallei

¹⁴ AGIV 2020a

¹⁵ DE MOOR & MOSTAERT 1993

vormt een lange zandige vlakte waarvan de kern is gelegen ten noorden van Gent, tussen Maldegem en Stekene. De hoogte ligt er gemiddeld lager dan 10 m +TAW.¹⁶

Tijdens het laatglaciaal (de laatste fase van het weichseliaan, 14.640-11.650 BP) en in het holoceen (11.650 BP tot nu) verbeterde het klimaat en verkreeg de Schelde een meanderend patroon (Figuur 4). Het huidige oppervlak valt dan ook grotendeels samen met dat van de laatste fluvioperiglaciale afzettingen uit het weichseliaan, opgebouwd uit materialen die onder koude condities werden aangevoerd, door regen- en smeltwater van sneeuw of bodemijs, en vertonen een uiteenlopende lithologische opbouw en duidelijke laterale facieswisselingen.¹⁷ De rivieren sneden zich vanop dat niveau in, wat mede gefaciliteerd werd door de verdwijnende permafrost, waardoor een laagterras ontstond. Later werden deze vroegholocene dalen als gevolg van de stijgende zeespiegel en erosiebasis weer gedeeltelijk opgevuld met alluviale afzettingen.¹⁸ Tijdens de koudere dryasperioden binnen het laatglaciaal werden rivierduinen gevormd door lokale verstuiving van zanden uit de drooggevalen rivierbeddingen. Soms werden deze tijdens het holoceen nog eens lokaal herwerkt, waardoor stuifzandduinen ontstonden.¹⁹

Figuur 4: Schematische voorstelling van een meanderend rivierenpatroon, zoals dit in de vallei van de Schelde actief is vanaf het laatglaciaal²⁰. 1: Kronkelwaarden (binnenkant van de rivierbocht), 2: Oeverwal (buitenkant van de rivierbocht), 3: Komgronden, 4: Oude, verlande riviermeander.

Paleogeen en neogeen (tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de formatie van Kortrijk (Plan 9). Deze formatie is voornamelijk een mariene afzetting, bestaande uit kleiige sedimenten. Ter hoogte van het projectgebied is deze formatie onderverdeeld in het Lid van Moen. Deze is gekenmerkt door heterogene siltige tot zandige afzettingen. Lokaal kunnen er homogene kleilagen voorkomen van meerdere meters dik, waardoor het Lid van Moen soms moeilijk te onderscheiden is van het Lid van Saint-Maur, doorgaans een zeer kleiige afzetting.²¹

¹⁶ BORREMANS 2015 p. 211

¹⁷ BORREMANS 2015 p. 216-217

¹⁸ DE MOOR G., VERMEIRE S. 1999

¹⁹ BORREMANS 2015 p. 219

²⁰ VAN STRYDONCK et al. 2000

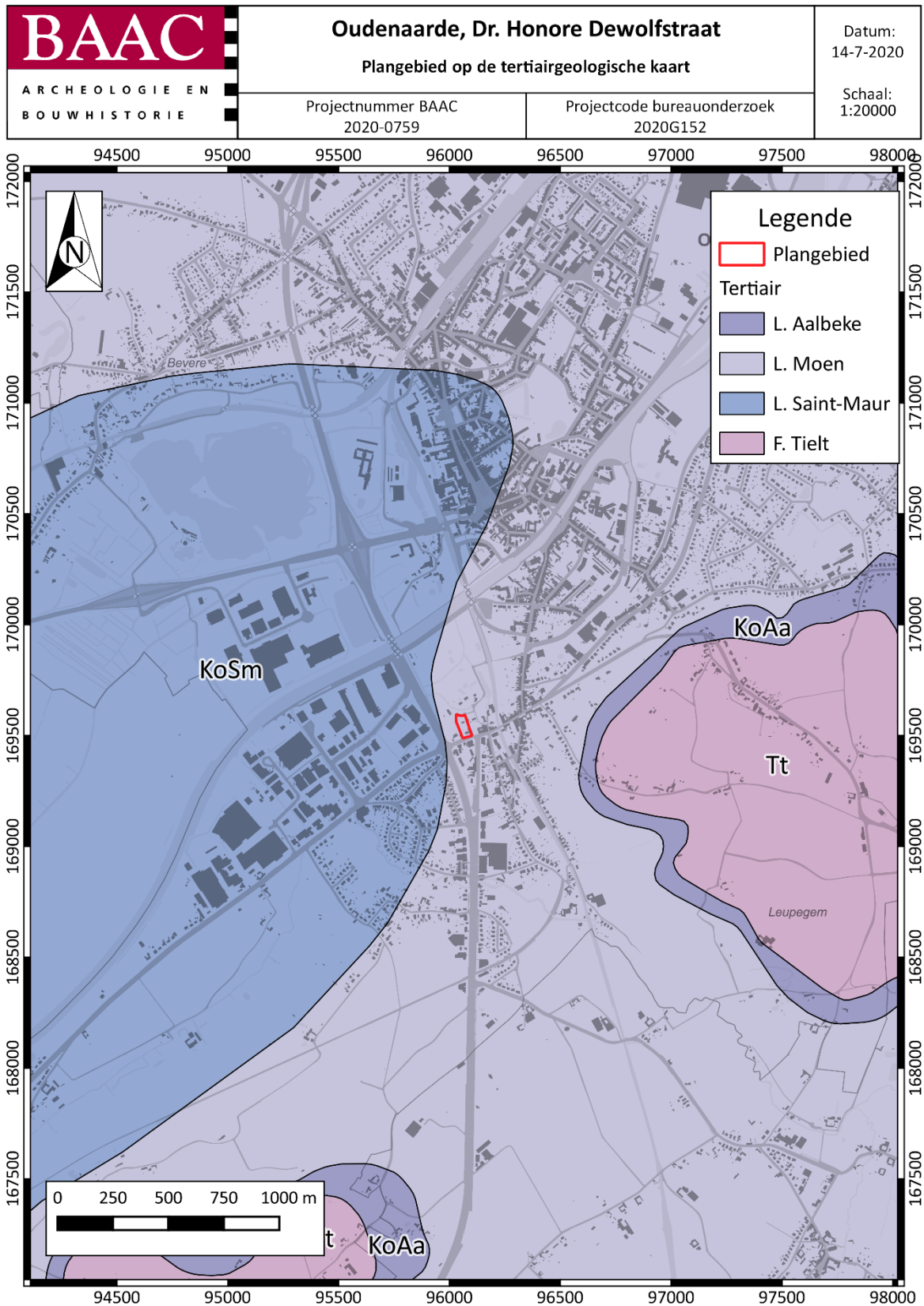
²¹ DE GEYTER 1999, p. 28-29

Quartair

Op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (Plan 10) is het plangebied gekarteerd binnen twee geologische stratigrafieën, namelijk type 24 en 25. Deze laatste is net gekarteerd op de zuidelijke rand van het plangebied, waar deze verder uitstrekt richting het zuidwesten.

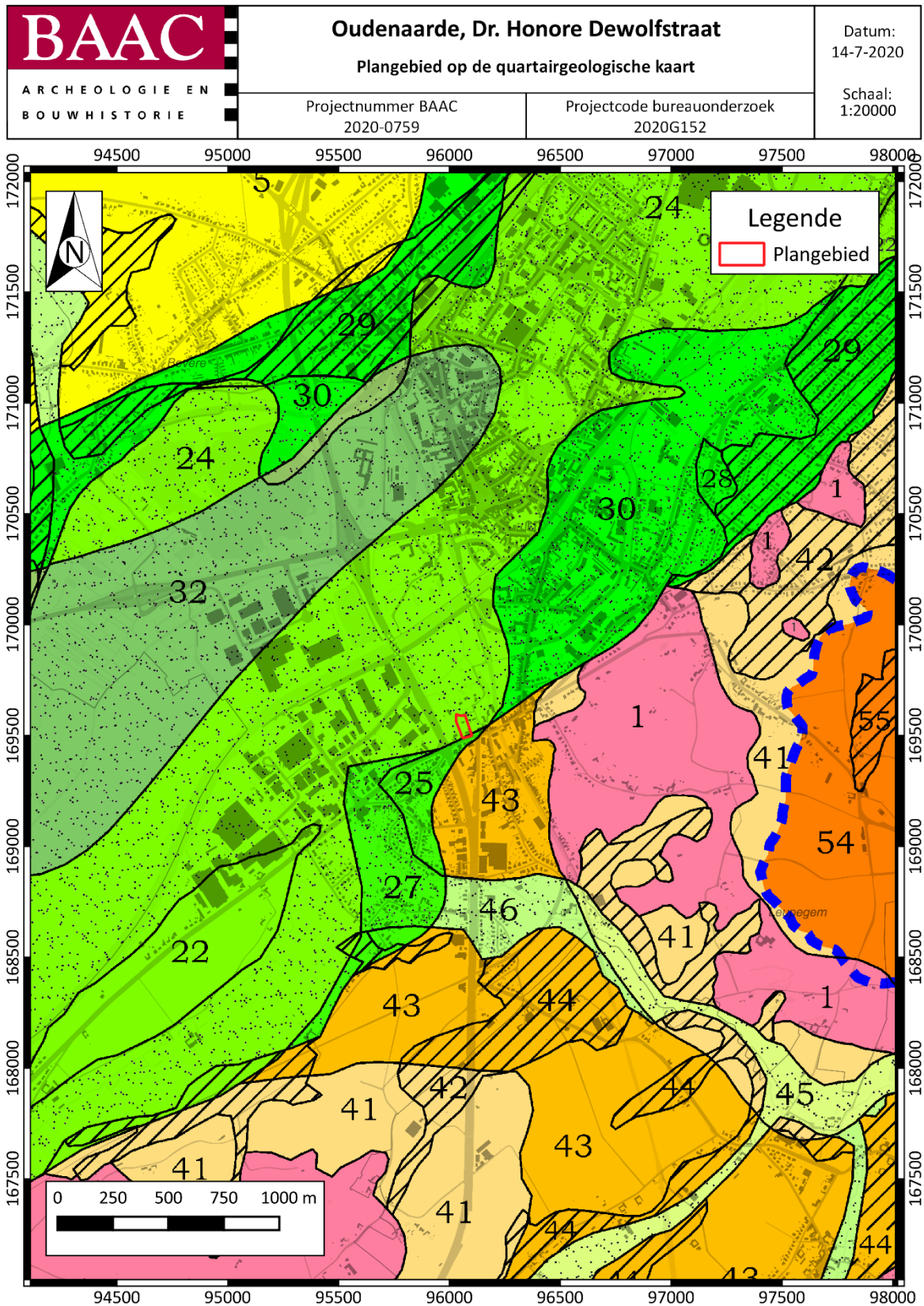
Type 24 onderscheidt zich van 25 door de aanwezigheid van fluviatiele dekzanden. Deze zijn variërend van klei tot zand en mogelijk in veen ontwikkeld. Daaronder zijn zandige tot zandlemige eolische afzettingen aanwezig, eigen aan de formatie van Gent. Deze eenheid is kenmerkend homogeen aan de bovenzijde en altemnerende zand- en lemlagen onderaan. Anders dan type 25 is dat deze eenheid geheel of gedeeltelijk weggeërodeerd kan zijn. Daaronder is de formatie van Zemst gelegen, enerzijds bestaande uit het Lid van Lembeke, zandige vlechtende rivierafzettingen, en anderzijds bestaande uit het Lid van Bos van Aa, ietwat grovere rivierafzettingen. Deze laatste kan lokaal mogelijk afwezig zijn.

Naast de afwezigheid van dekzanden onderscheidt type 25 zich van 24 als een overgangsstratigrafie. Meer specifiek ter hoogte van het Lid van Lembeke, waar dit gecombineerd of gealterneerd samenkomt met het Lid van Oostaker, een meer lemige afzetting binnen een verwilderd riviersysteem of als hellingsafzettingen. Ter hoogte van de formatie van Gent is deze eenheid minder erosiegevoelig ten opzichte van type 24.

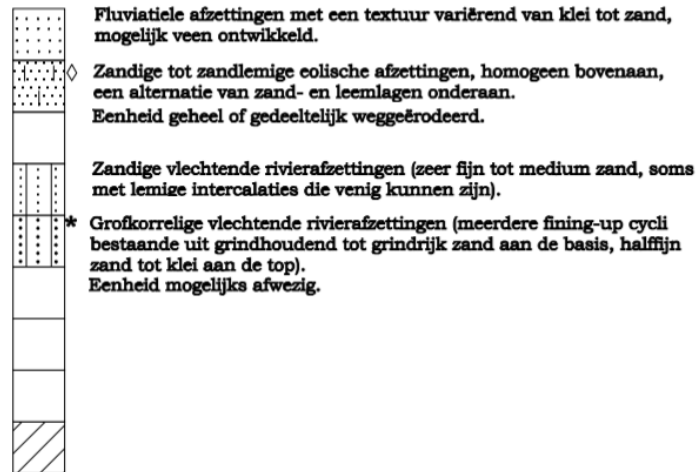
Plan 9: Plangebied op de tertiairgeologische kaart²² (digitaal; 1:50.000; 14.07.2020)

²² DOV VLAANDEREN 2020b

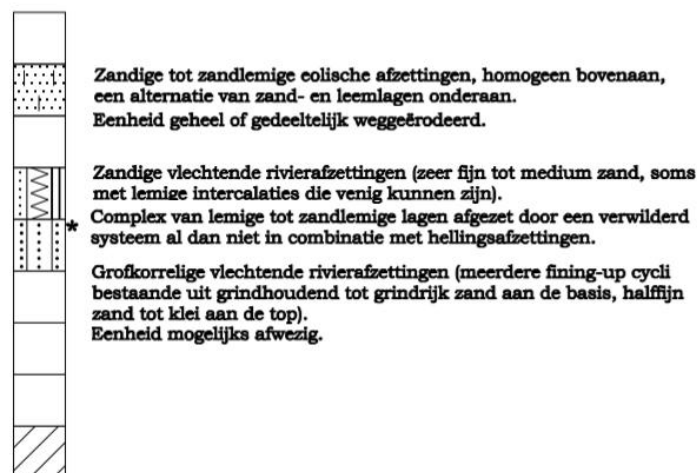

Plan 10: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000²³ (digitaal; 1:50.000; 14.07.2020)

²³ DOV VLAANDEREN 2020c

Figuur 5: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende type 24 binnen het plangebied²⁴

Figuur 6: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende type 25 binnen het plangebied²⁵

²⁴ DOV VLAANDEREN 2020c

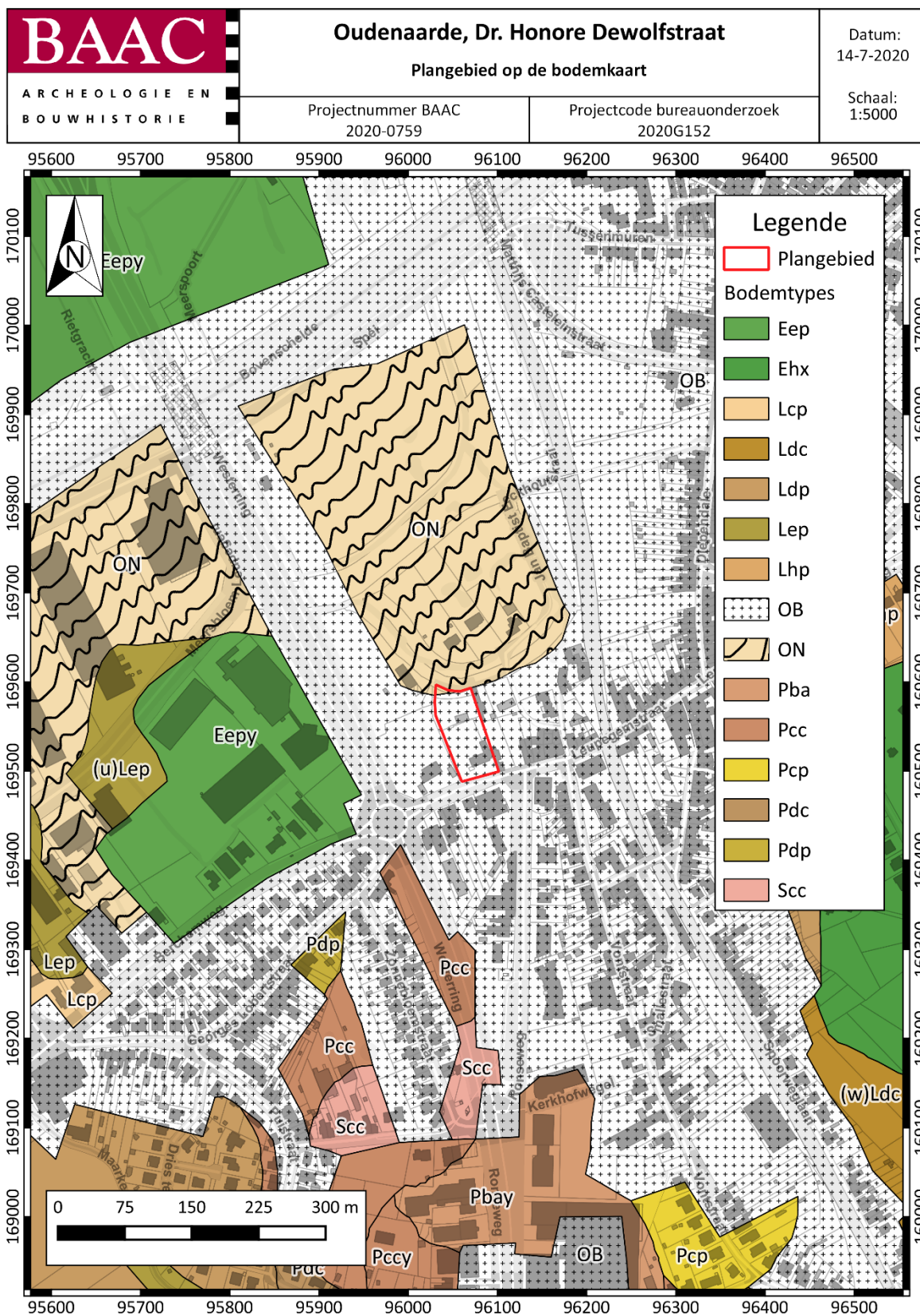
²⁵ DOV VLAANDEREN 2020c

Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen (Plan 11) is de bodem in het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (OB), grotendeels omringd door kunstmatig opgehoogde gronden (ON). Bebouwde zones geven normaal gezien aan dat de natuurlijke bodem reeds verstoord en/of verdwenen is, maar in realiteit zijn deze zones niet voldoende onderzocht om een specifiek bodemtype aan vast te kunnen koppelen. Of de gronden binnen het plangebied al dan niet kunstmatig werden opgehoogd is in eerste instantie niet goed af te leiden van de bodemkaart of van bovenstaande DHM-plannen waar geen sterk afgebakende ophogingen zijn aangetroffen.

De dichtstbijzijnde gekarteerde natuurlijke bodems zijn Eep- en Pcc-bodems. Deze bodems kunnen zich mogelijk ook binnen het plangebied bevinden of bevonden hebben. Type Eep-bodems bestaan uit een humeuze donker grijsbruine bovengrond met vee roest. Vanaf 100 cm onder het maaiveld begint een blauwgrijze reductiehorizont. Deze gronden zijn vaak te nat voor akkerland, maar geschikt voor weiland.

Type Pcc-bodems kennen een grijsbruine, 25-30 cm dikke en humeuze bovengrond. Hieronder bevindt zich een bruingele overgangshorizont van 20 tot 30 cm dik. Een sterkt verbrokkelde B-horizont situeert zich meestal tussen 50 en 80 cm diep. Deze matig droge lichte zandleemgronden zijn makkelijk te bewerken en dienen zich gemakkelijk als akkerland, weiland, extensieve tuinbouw en fruitteelt.

Plan 11: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen²⁶ (digitaal; 1:20.000; 14.07.2020)

²⁶ DOV VLAANDEREN 2020a

2.2.2 Historisch kader

Het plangebied behoort tot het oorspronkelijk historische ‘Lupenghem’, naar een Frankische naam ofwel ‘de woning van de lieden van Lupo’. Dit ondertussen verstedelijkt dorpje gaat ten minste terug tot de 8ste eeuw, maar is op basis van prehistorische vondsten vermoedelijk veel vroeger voor het eerst bewoond geweest.

Het oude wegtracé tussen Doornik en Gent, ter hoogte van de huidige Dr. Honore Dewolfstraat, gaat vermoedelijk terug tot de Gallo-Romeinse periode. Deze hoofdas is steeds het centrum van Leupegem gebleven waarrond het dorp zich ontwikkelde. Het noordelijke deel, richting Oudenaarde, kenmerkte zich door dichtbehuiste zones, terwijl het zuiden eerder gericht was op landbouw en bosgebied. Desondanks was Leupegem sociaal en economisch altijd op Oudenaarde aangewezen.

Wegens zijn strategische ligging aan de voet van de Edelareberg, heeft het dorp vaak geleden onder talrijke oorlogsverwoestingen. Door belegeringen en diefstallen werd het dorp in 1580-1582 volledig vernietigd. In 1708 werd Leupegem opnieuw getroffen tijdens de Slag van Oudenaarde, een belangrijke gebeurtenis tijdens de Spaanse Successieoorlog. Het front heeft zich echter voornamelijk afgespeeld aan de andere zijde van Oudenaarde, richting Huise en Heurne (Figuur 7).

In Leupegem leefde toentertijd vooral een arme bevolking, die naast landbouw ook aan textielproductie deed. De voorstedelijke ligging bevorderde in de 19de eeuw de ontwikkeling van de handel, gevolgd door industriële groei. De laatste decennia breidde de woonzone zich uit met typerende burger-, heren- en arbeidershuizen, waarna de handelsfunctie van het dorp verschoof naar een woonfunctie.²⁷

Figuur 7: De slag bij Oudenaarde²⁸ (analoog; 15.07.2020).

²⁷ IOE 2020, ID: 14112

²⁸ Van Melkebeke n.d., Fig. 5

2.2.3 Cartografische bronnen

Ferraris (1771-1778)

Op de Ferrariskaart²⁹ (Plan 12 en Plan 13) is te zien dat het plangebied reeds bebouwd is met enkele woonhuizen. In de westelijke helft bevinden zich twee huizen, van elkaar gescheiden door middel van een heg of bomerij. Aan de oostelijke zijde bevinden zich eveneens twee gebouwen, deels buiten het plangebied. Vlak aan het plangebied grenst het domein van de dorpskerk, het toenmalige 'schipperskerkje' aan de huidige Armenlos.³⁰ Hier zou achtereenvolgens een romaanse, gotische en renaissance kerk hebben gestaan, centraal binnen de historische dorpskern van Leupegem. Sinds 1830 is de laatste kerk geïntegreerd in verschillende woningen.³¹

Ten noorden bevindt zich de grootstad Oudenaarde, toen bijna volledig afgesneden door de Bovenschelde. De meanders van de rivier grensden toen aan de noordelijke zijde van het plangebied. Ten noorden van de kerk bestond tot 1867 een zogenaamde overzetdienst. Vandaar het toponiem 'Armenlos', naar 'de los der armkaai'.³²

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Op de Atlas der Buurtwegen³³ (

Plan 14) zijn de voorgaande gebouwen reeds verdwenen en vervangen door een enkel hoofdgebouw met in de achterste percelen een kleiner bijgebouw. Vermoedelijk is deze woning een voorganger van het neoclassicistische gebouw dat vandaag bewaard is gebleven aan de Dr. Honore Dewolfstraat 21.

Aangezien de toenmalige overzetdienst aan de Armenlos niet meer in gebruik was, verwaarloosde de omliggende wegenis. Hier breidde de dorpskern zich verder uit. De toenmalige kerk is verhuisd naar een nieuw gebouw aan de andere zijde van de Dr. Honore Dewolfstraat, waar deze nog steeds gehuisvest is.

Popp (1842-1879)

Tot en met de opmaak van de Poppkaarten³⁴ (

Plan 15) verandert de algemene situatie rondom het plangebied niet.

Topografische kaart (1884)

Op een topografische kaart met de weergave van 1884 (Figuur 8) is de aanzet van het rechte trekken van de Schelde gekarteerd. Hierdoor verloren de Armenlos en de Jan Baptist Eeckhoutskaai hun bestaansreden als loskaaien voorgoed.³⁵ In het oosten van Leupegem wordt tegelijkertijd een nieuwe spoorweg ingericht, de huidige verbinding tussen Ronse en Oudenaarde.

²⁹ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020

³⁰ IOE 2020, ID: 14112

³¹ IOE 2020, ID: 4439; 27560

³² IOE 2020, ID: 4439

³³ GEOPUNT 2020d

³⁴ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020

³⁵ IOE 2020, ID: 14112

Plan 12: Plangebied op de Ferrariskaart³⁶ (analoog; 1:25.000; 14.07.2020)

³⁶ GEOPUNT 2020b

BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE	Oudenaarde, Dr. Honore Dewolfstraat Plangebied op de Ferrariskaart - Detail		Datum: 14-7-2020
	Projectnummer BAAC 2020-0759	Projectcode bureauonderzoek 2020G152	Schaal: 1:1500

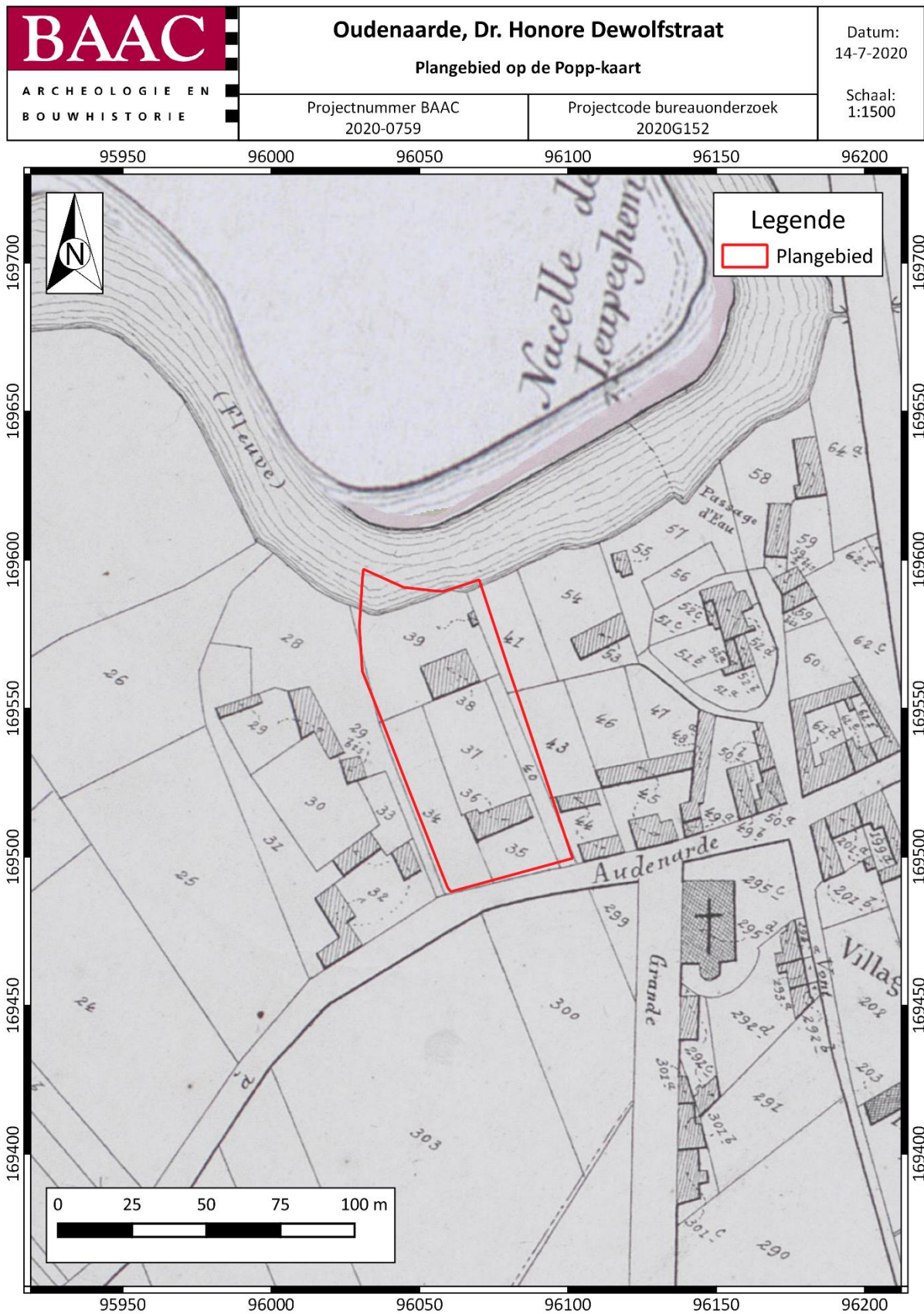
Plan 13: Plangebied op de Ferrariskaart³⁷ (analoog; 1:25.000; 14.07.2020)

³⁷ GEOPUNT 2020b

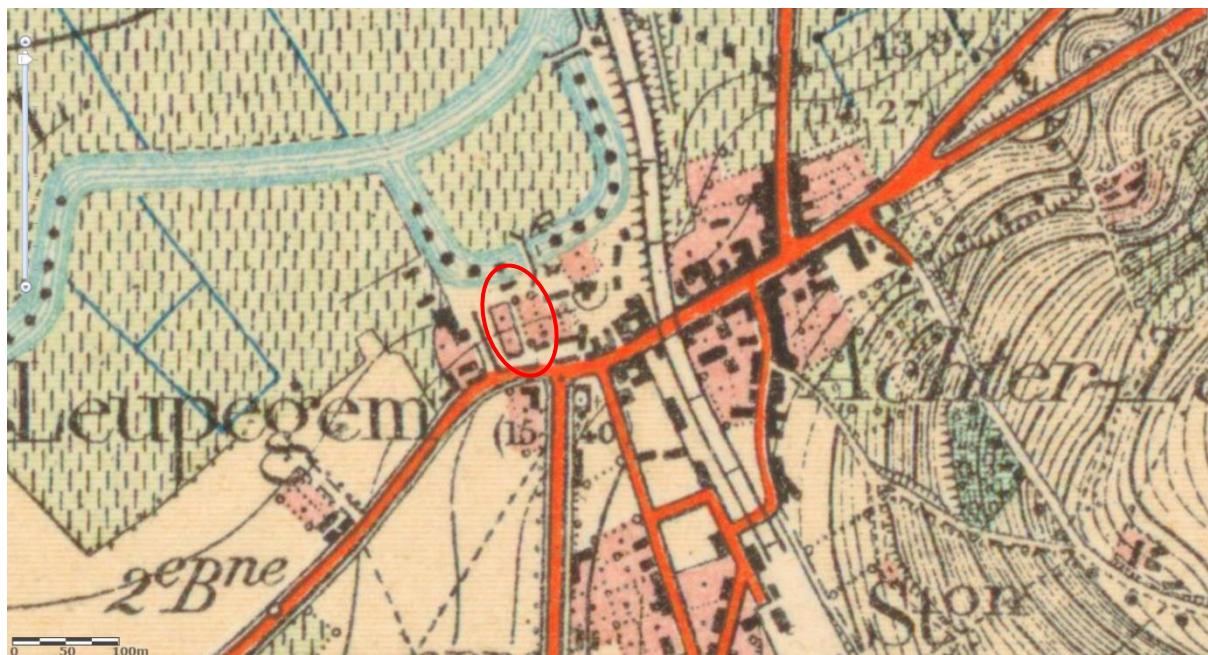

Plan 14: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen³⁸ (analoog; 1:2500; 14.07.2020)

³⁸ GEOPUNT 2020a

³⁹ GEOPUNT 2020c

Figuur 8: Plangebied (rood omcirkeld) op een uitsnede van 'Topogravé à l'institut cartographique militaire à Bruxelles en 1898: Oudenaerde - Revision sur le terrain en 1884'⁴⁰ (analoog; 1:20.000; 14.07.2020).

2.2.4 Orthofotografische bronnen

Orthofoto 1971

Op de orthofoto van 1971 (Plan 16) is de huidige neoclassicistische villa zoals vandaag gekend te zien, gebouwd in de tweede helft van de 19de eeuw. Het woonhuis en de omliggende tuin behoren vandaag tot het vastgesteld bouwkundig erfgoed.⁴¹

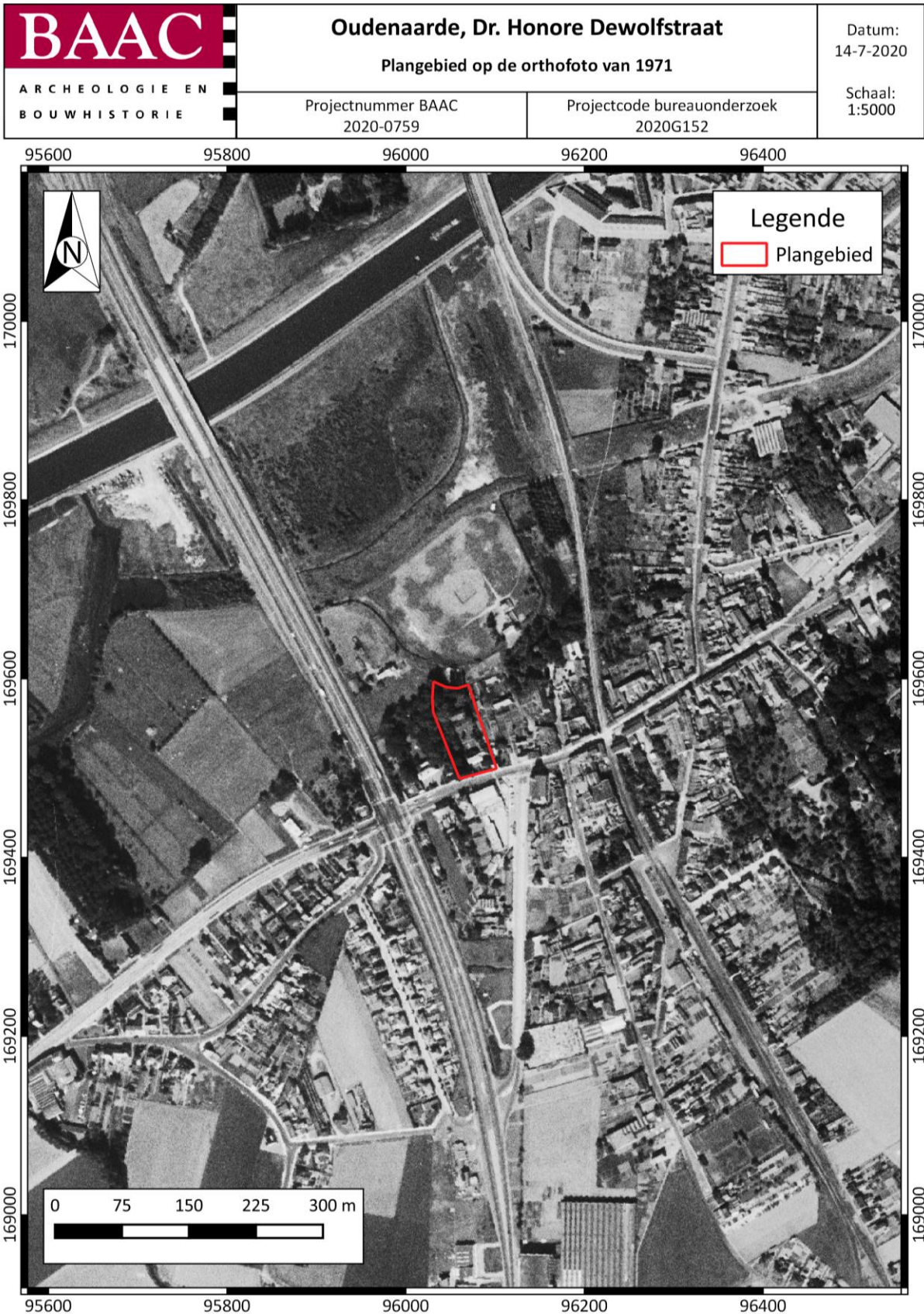
De omgeving van Leupegem heeft zich ondertussen steeds meer uitgebreid, met meer woonwijken en lintbebouwing. Restanten van de oude meanders van de Bovenschelde zijn reeds gedeeltelijk dichtgegooid maar nog steeds zichtbaar ten noorden en noordwesten van het plangebied.

Orthofoto 2013-2015

De orthofoto van 2013-2015 (Plan 17) komt zo goed als volledig overeen met de huidige situatie binnen en rondom het plangebied. In het noordwesten is een groot industrieterrein ingericht, waardoor restanten van de historische Bovenschelde zo goed als verdwenen zijn. Desondanks kan ten noorden van het plangebied, waar één van de weinige groenzones uit de omgeving bewaard is gebleven, de oorspronkelijke loop van de Bovenschelde nog herkend worden.

⁴⁰ CARTESIUS 2020

⁴¹ IOE 2020, ID: 86141

Plan 16: Plangebied op de orthofoto van 1971⁴² (analoog; 1:1; 14.07.2020).

⁴² AGIV 2020c

BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE	Oudenaarde, Dr. Honore Dewolfstraat Plangebied op de orthofoto van 2013-2015		Datum: 14-7-2020
	Projectnummer BAAC 2020-0759	Projectcode bureauonderzoek 2020G152	Schaal: 1:5000

Plan 17: Plangebied op de orthofoto van 2013-2015⁴³ (digitaal; 1:1; 14.07.2020).

⁴³ AGIV 2020d

2.2.5 Archeologisch kader

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Rondom het projectgebied zijn de volgende meldingen gekend (Plan 18 en Tabel 1):

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied⁴⁴

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
150181	DE HAM / ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM/ 17 ^{DE} -18 ^{DE} -EEUWSE BEWONINGSSPOREN
150499	KERKLOSSTRAAT / LOSSE VONDST / ZILVEREN MARIABEELDJE
150725	KASTEELSTRAAT / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING / 13 ^{DE} -, 14 ^{DE} - EN 17 ^{DE} -EEUWSE RESTANTEN KASTEEL VAN OUDENAARDE
150730	ACHTERBURG / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING / 13 ^{DE} - EN 14 ^{DE} -EEUWSE RESTANTEN KASTEEL VAN OUDENAARDE, OUDERE GRONDSPoren EN PALEN VAN VOOR 14 ^{DE} -EEUW
151596	OUDENAARDE-DONK / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING / MESOLITHISCHE, NEOLITHISCHE EN ROMEINSE VONDSTEN
152215	SCHAPENDRIES I / TERREINONDERZOEK / POSTMIDDELEEUWSE RESTANTEN VAN HOUTEN PALEN, RIOLERING EN KARRENSPOREN
155442	VLEESHUIS / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING / VOL- EN LAATMIDDELEEUWSE BEWONINGSRESTEN
156423	GEEN INFORMATIE
156433	BERGSTRAAT I / TERREINONDERZOEK / LAAT- EN POSTMIDDELEEUWSE OPHOGINGSLAGEN EN KUILEN
156479	HOOGSTRAAT II / TERREINONDERZOEK / OPHOGINGSLAGEN M.B.T. DE GROTE MARKT EN STADSOMWALLING
156993	DE HAM / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING / LAAT- EN POSTMIDDELEEUWSE RESTANTEN STANDSOMWALLING, BEWONING EN SKELETRESTEN

⁴⁴ CAI 2020

157111	KERKLOSSTRAAT I / LOSSE VONDST / MEROVINGISCHE GOUDEN MUNT
163392	ABDIJ VAN MAAGDENDALE / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING EN BOUWHISTORISCH ONDERZOEK / 17 ^{DE} -EEUWSE RESTANTEN TOEGANGSWEG POORTGEBOUW, SOLDATENWONINGEN EN AFVALKUIL WOI
164796	SCHELDEKOP / ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM / RESTANTEN 17 ^{DE} -18 ^{DE} -EEUWSE VESTIGINGSGRACHT
215538	MARKT / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING, METAALDETECTIE EN LOSSE VONDSTEN / LAATMIDDELEEUWSE VONDSTEN
215600	J.J. RAEPSAETPLEIN / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING / VOL-, LAAT- EN POSTMIDDELEEUWSE RESTANTEN STADSOMWALLING, GRACHT EN POORT
215755	AALSSTRAAT 180 / TERREINONDERZOEK / RECENTE VERSTORINGEN
219323	ONZE LIEVE VROUWEKERK VAN PAMELE / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING / LAATMIDDELEEUWSE KERK
220084	BELVÉDAIRE DU ROY / KAARTSTUDIE / FRANSE COMMANDO- EN UITKIJKPOST UIT 18 ^{DE} EEUW
220085	EDELARE MOLEN / KAARTSTUDIE / MIDDELEEUWSE GRAAN- EN OLIEMOLEN
220086	VAUBAN STADSOMWALLING / GESCHIEDKUNDIGE EN CARTOGRAFISCHE STUDIE / UITBREIDING STADSOMWALLING 1670
500233	LEUPEGEM SCHAEPERDRIES / VELDKARTERING / STEENTIJDVONDSTEN, AARDEWERK UIT METAALTIJDEN EN ROMEINS AARDEWERK EN BOUWCERAMIEK
500234	BEVERE DONK / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING / NEOLITHISCH MATERIAAL EN BEWONINGSRESTANTEN UIT DE MIDDEN-ROMEINSE TIJD
500356	HEURNE ABDIJ MAAGDENDALLE / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING EN LOSSE VONDST / ROMEINS MATERIAAL EN MIDDELEEUWSE RESTANTEN ABDIJ, 16 ^{DE} -EEUWSE MUNT
500357	BEVERE SCHELDE / TERREINONDERZOEK EN TOEVALSVONDSTEN / STEENTIJD, VEEL ROMEINS, VROEGMIDDELEEUWS MATERIAAL
500372	MEERS 2 / VELDKARTERING / MESOLITHISCH MATERIAAL
500376	OUDENAARDE BRUG / TERREINONDERZOEK / ROMEINS EN MIDDELEEUWS MATERIAAL

500377	EDELARE ROZENKRANS / VELDKARTERING / NEOLITHISCH MATERIAAL
501371	KEZELFORT / LITERATUURSTUDIE / 19 ^{DE} -EEUWS FORT
501375	SCHIPPERSKERKJE / LITERATUURSTUDIE / VOLMIDDELEEUWSE KERK
501376	KERK LEUPEGEM / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING / RESTANTEN LAATMIDDELEEUWSE KERK
501377	HERBERG DE KROON / LITERATUURSTUDIE / 18 ^{DE} -EEUWSE HERBERG
501379	WONING DE HERT / LITERATUURSTUDIE / LAATMIDDELEEUWSE STADSWONING
501420	OUDENAARDE-DONK (TEN N VAN N60) / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING / 4 MESOLITHISCHE SITES, 6 NEOLITHISCHE SITES EN GALLO-ROMEINSE SITE
502555	NONNENMOLEN / LITERATUURSTUDIE / LAATMIDDELEEUWSE MOLEN
503505	HUIS DE LALAING / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING / LAATMIDDELEEUWSE POTTENBAKKERSOVENS

De omgeving van het plangebied kent reeds een rijke geschiedenis aan archeologische vondsten en studies. Met name de historische stad Oudenaarde kent een rijke middeleeuwse geschiedenis. De betreffende inventarisaties werden reeds aangetroffen binnen of ter hoogte van de toenmalige stadsomwalling (ID150181, 150725, 150730, 155442, 156423, 156433, 156479, 156993, 163392, 164796, 215538, 215600, 215755, 219323, 220086, 500356, 500376, 501379 en 503505). Inhoudelijk en contextueel gezien vertellen deze bronnen minder over de geschiedenis van het plangebied. Er wordt daarom niet verder ingegaan op deze CAI-locaties.

Ook de omgeving buiten de stadsomwalling kent een rijke geschiedenis. Hieronder worden per periode de belangrijkste inventarisaties uiteengezet.

Steentijd

Ten noordwesten van het plangebied, aan de andere zijde van de Schelde, zijn tijdens verschillende opgravingscampagnes⁴⁵ diverse steentijdvondsten aangetroffen (ID151596, 500234, 500357 en 501420). Met name ter hoogte van de huidige Minderbroedersstraat, aan de zogenaamde Oudenaarde-Donk, konden reeds verschillende mesolithische en neolithische sites in kaart gebracht worden (ID151596 en 501420). 'Donk' wijst hier op een natuurlijke zandige opduiking in het Scheldealluvium, kenmerkend voor het vinden van steentijdvondsten.

Ook in het zuiden van het kaartblad, op gemiddeld 1200 m van het plangebied, zijn diverse steentijdvondsten gedaan (ID500233, 500372 en 500377). Hier werden meerdere malen veldkarteringen uitgevoerd, waarbij divers neolithisch en mesolithisch materiaal aan het licht kwam. De

⁴⁵ LOMBAERT 2007; AMEELS 2003; etc.

vondsten zijn aangetroffen op akkerlanden of weilanden, waar na het omploegen van het land zo'n vondsten kunnen dagzomen.

Metaaltijden

Uit de metaaltijden is er tot nu toe slechts één enkele vondst aan onze tijd overgeleverd, namelijk een stuk handgevormd aardewerk ten zuiden van de Schapendries. Helaas gaat het hier om een losse vondst die niet gekoppeld kon worden aan enig spoor, waardoor verdere informatie niet te achterhalen valt.

Romeinse periode

Ook in de Romeinse periode moet de omgeving van Leupegem een belangrijke ankerplaats zijn geweest. Toevallig of niet zijn ter hoogte van voorgenoemde steentijdsites ook verschillende Romeinse sites aangetroffen (ID151596, 500357, 501420), met onder andere bewoningsresten uit de midden-Romeinse tijd (ID500234). Dat geeft aan dat het landschap daar ook voor recentere periodes aantrekkelijk is gebleven. Of er een mogelijke continuïteit in deze nederzettingen aanwezig was, is moeilijk te bepalen, aangezien hier nog geen bewijsmateriaal uit de metaaltijden zijn aangetroffen.

Ook ten zuiden van het plangebied, opnieuw aan de Schapendries, werd tijdens een veldkartering Romeins materiaal aangetroffen (ID500233). Rekening houdend dat de hoofdas doorheen Leupegem vermoedelijk oorspronkelijk Gallo-Romeins was, doet vermoeden dat er een potentiële Romeinse nederzetting in de omgeving aanwezig is geweest.

Middeleeuwen

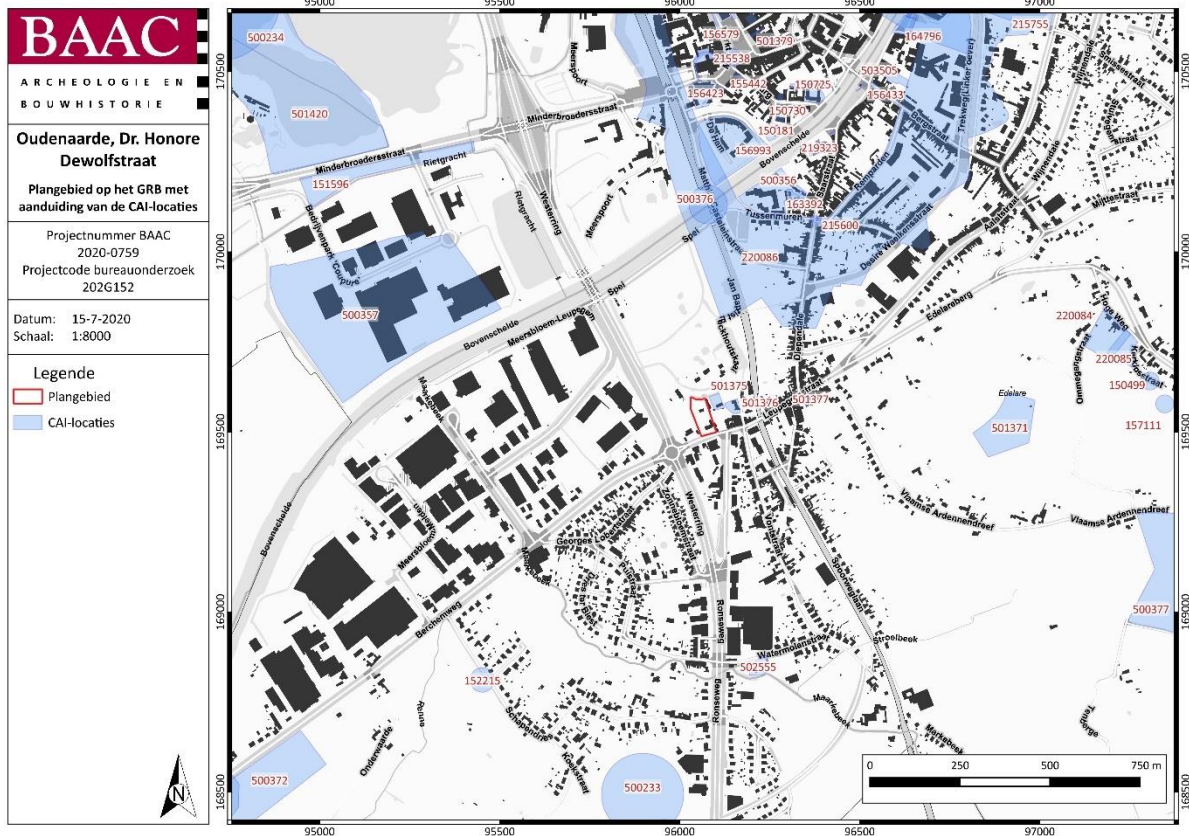
Middeleeuwse restanten zijn in de omgeving, buiten de stadsmuren van Oudenaarde, met name op basis van literatuur- en kaartstudies geïnventariseerd (ID220085, 501375 en 502555). Historisch onderzoek heeft reeds aangetoond dat Leupegem zeker tot in de 8ste eeuw is te dateren.

Een archeologische opgraving van de oorspronkelijke kerk van Leupegem (ID501376), ten oosten van het plangebied, dateert de kerk terug tot in de volle middeleeuwen en duidt de verschillende fases van gotische naar renaissance kerk.

Postmiddeleeuwen

Een bijzondere postmiddeleeuws element buiten de stadsmuren van Oudenaarde, is het 19de-eeuwse Kezelfort (ID501371). Deze constructie werd tussen 1822-1824 opgericht onder het Hollands bewind als gedetacheerd werk van de vesting Oudenaarde. Uniek aan dit fort is het ondergrondse mijngangstelsel. Uiteindelijk raakte het fort eind 19de eeuw al in onbruik en werd het domein omgevormd tot lusthuis. Tot de dag van vandaag is het Kezelfort opgenomen als vastgesteld bouwkundig en landschappelijk element.⁴⁶

⁴⁶ IOE 2020, ID: 27421

Plan 18: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart⁴⁷ (digitaal; 1:1; 14.07.2020)

Ander archeologisch onderzoek in de regio

Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio

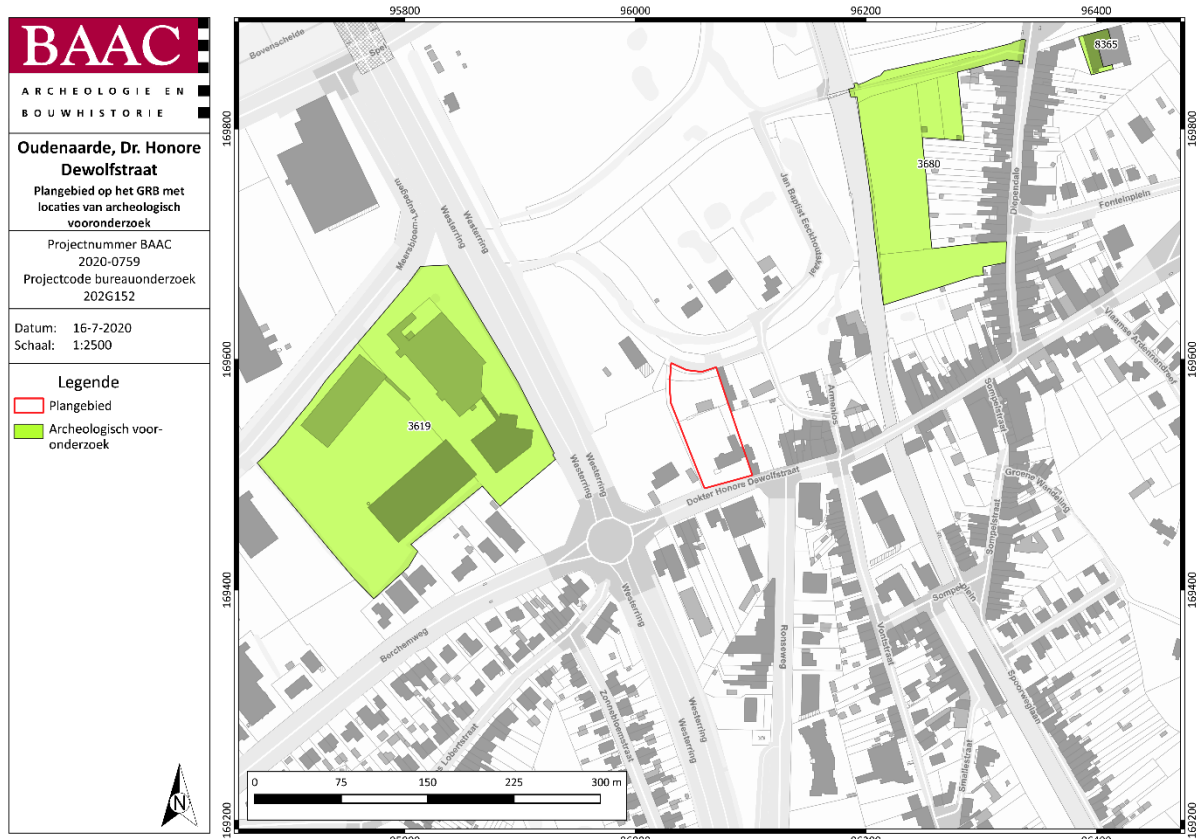
AN(BS)/N/EV ID	TOPONIEM	ONDERZOEK	ADVIES
AN ID3619	OUDENAARDE MEERSBLOEM	LEUPEGEM- BOZ	VRIJGAVE
AN ID3680	OUDENAARDE DIEPENDALE	BOZ/LB	VRIJGAVE
AN ID8365	OUDENAARDE DIEPENDALE 4	BOZ	VRIJGAVE

In de nabije omgeving van het plangebied heeft er reeds gelijkaardig archeologisch vooronderzoek plaatsgevonden. Het betreft onder andere drie archeologienota's waarin een bureauonderzoek en/of landschappelijk bodemonderzoek werd uitgevoerd. Alle drie archeologienota's adviseerden geen vervolgonderzoek. Dit berustte steeds op een landschappelijk bodemonderzoek (ID3680 en ID8365) en/of na het uitvoeren van controleboringen (ID3619) die aantoonde dat het plangebied sterk

⁴⁷ CAI 2020

opgehoogd was. De betrokken geplande bodemingrepen zouden in dit geval geen impact hebben op het archeologisch bodemarchief.

Verder bleek in tegenstelling tot het huidige plangebied dat de betreffende domeinen binnen het nabije archeologische vooronderzoek (ID3619 en ID3680) sinds de opmaak van historisch kaartmateriaal in gebruik te zijn gebleven als weiland.

Plan 19: Plangebied op het GRB⁴⁸ met weergave van voorgaand archeologisch vooronderzoek⁴⁹ in de omgeving (digitaal; 1:1; 16.07.2020).

⁴⁸ AGIV 2020b

⁴⁹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020b

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het plangebied is op basis van datering en interpretatie in te delen in drie verschillende fases:

- Een eerste fase dateert van voor het historisch kaartmateriaal waar we zijn aangewezen op andere historische en archeologische bronnen. Hiervan uitgaande wordt verwacht dat het plangebied ten laatste in de 8ste eeuw is ontwikkeld, binnen de historische dorpskern van Leupegem.
- Een tweede fase betreft de aanwezigheid van historische bebouwing ten tijden van de Ferrariskaart, eind 18de eeuw, verspreid over verschillende percelen binnen het plangebied. Het is mogelijk dat deze bebouwing reeds vroeger aanwezig was.
- Op de Atlas der Buurtwegen is het plangebied zichtbaar heringericht met nieuwe bebouwing, bestaande uit een enkel woonhuis en een kleiner bijgebouw zoals het in de huidige situatie het geval is. Dat is de aanzet van een derde fase binnen het plangebied. Binnen de contouren van de vroeg 19de-eeuwse bebouwing wordt uiteindelijk in de tweede helft van dezelfde eeuw het huidige woonhuis opgetrokken, zoals vandaag bewaard is gebleven.

2.3.2 Archeologische verwachting

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan met grote waarschijnlijkheid gezegd worden dat er mogelijke archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Op de Ferrariskaart wordt er namelijk melding gemaakt van historische bebouwing binnen het plangebied.

Verder ontwikkelde het plangebied zich binnen de historische dorpskern van Leupegem, dat volgens de historische literatuur dateert tot ten minste de vroege middeleeuwen. De vele archeologische vondsten in de omgeving, teruggaande tot de steentijd, en het vermoeden dat de huidige Dr. Honore Dewolfstraat ooit deel uitmaakte van een Gallo-Romeins wegtracé, duiden op de mogelijkheid dat het hier om een nog oudere nederzetting gaat.

Aan de overzijde van de Schelde zijn reeds verschillende mesolithische, neolithische en romeinse sites gelokaliseerd. Dergelijke sites zijn aangetroffen dicht bij water en op een zandige ophoging in het alluviale landschap. Gelijkaardige karakteristieken die aantrekkelijk zijn voor bewoning zijn te vinden binnen het plangebied, dat van oorsprong grensde aan de Bovenschelde.

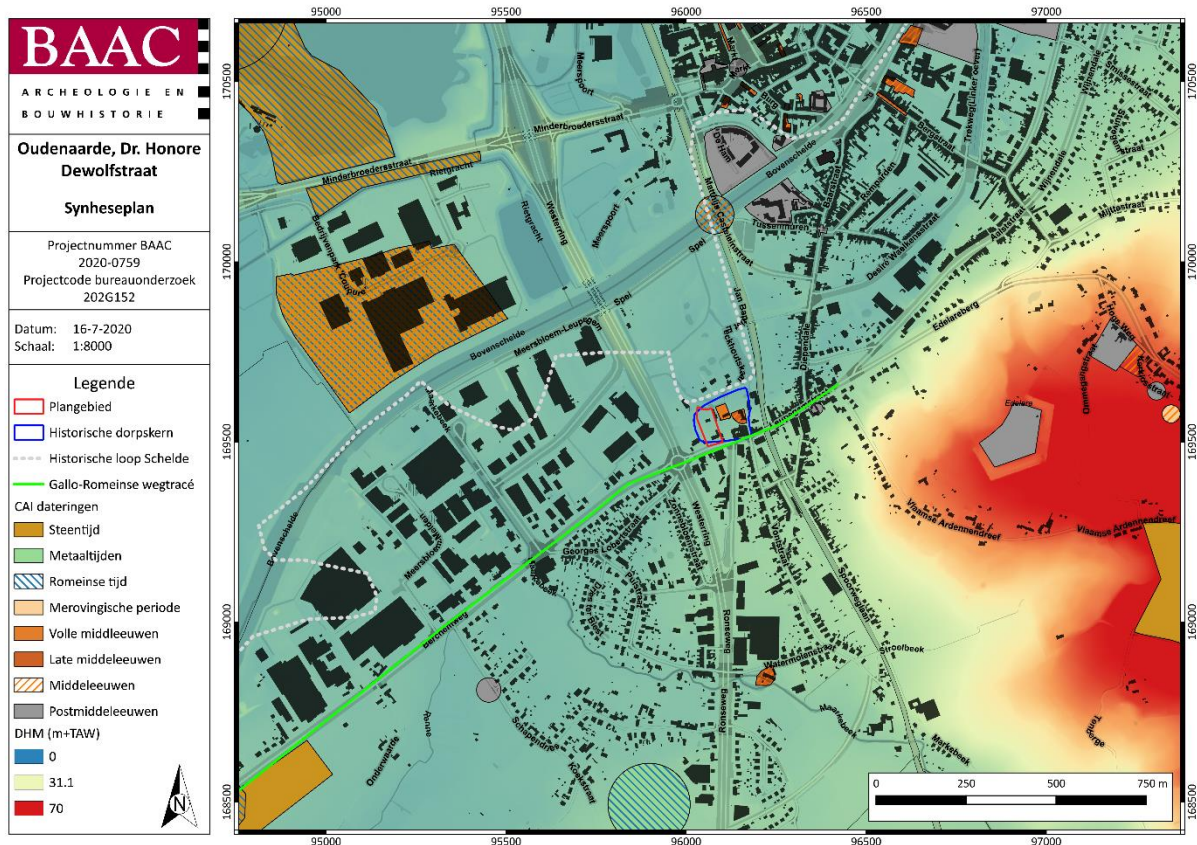
Dat laatste element kan ook aangeven dat het landschap hier te nat zou zijn geweest voor bewoning. Desalniettemin is het plangebied sinds eind 18de eeuw bewoond voor de Schelde rechtgetrokken werd (1884). Mogelijk is ten aanzien van bewoning een deel van het landschap opgehoogd. Dat betekent ook dat eventuele oudere sporen niet verstoord werden door de historische bebouwing maar mogelijk bewaard zijn gebleven onder de ophogingslagen.

Er kan ten slotte geconcludeerd worden dat er een algemene middelhoge archeologische verwachting is voor het plangebied vanaf de steentijd met een specifiek hoge verwachting op middeleeuwse en postmiddeleeuwse bewoningsrestanten.

2.3.3 Syntheseplan

Onderstaand syntheplan (Plan 20) visualiseert nogmaals de belangrijkste landschappelijke, historische en archeologische kenmerken van en rondom het plangebied:

- Het plangebied is gelegen in de vallei van de Bovenschelde, welke oorspronkelijk vlak aan de noordzijde van het plangebied grensde. Met een TAW-waarde van gemiddeld + 12,5 m, ligt het plangebied op een ietwat lager, mogelijk erg nat gelegen terrein.
- Desondanks ontwikkelde zich juist hier de historische dorpskern van Leupegem, dat ten laatste ontstaan is rond de 8ste eeuw. Op de Ferrariskaart wordt sinds 1744 historische bebouwing vermeld, maar gezien de ligging in de historische dorpskern, wordt vermoed dat het plangebied veel vroeger bewoond is geweest.
- De vele archeologische vondsten en sites in de omgeving duiden op een continue aanwezigheid van de mens, vanaf de steentijd tot en met de hedendaagse tijd. Daarbovenop grenst het plangebied aan een vermoedelijk Gallo-Romeinse wegtracé, wat nogmaals benadrukt dat Leupegem, dus ook het plangebied, mogelijk een nog vroegere ontstaansperiode kent.

⁵⁰ AGIV 2020b; CAI 2020; GEOPUNT 2020b

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van de archeologische verwachting biedt het plangebied een zeker potentieel op kennisvermeerdering. In deze fase van het onderzoek is het echter niet duidelijk in hoeverre het archeologische bodemarchief bewaard is gebleven. Er is namelijk sprake van historische bebouwing van voor 1744 en vervolgens meerdere fases van 19de-eeuwse bebouwing die waarschijnlijk enige verstoring teweeg gebracht hebben. Verder is het niet bekend of er al dan niet ophogingslagen binnen het plangebied aanwezig zijn, die mogelijke oudere bewoningsfases afdekken en dus in stand hebben gehouden. Afhankelijk van de ligging van mogelijke ophogingslagen kunnen de werken al dan niet een impact hebben op het archeologisch bodemarchief.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon onvoldoende bepaald worden. Op basis van de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek⁵¹ is verder vooronderzoek aangewezen.

2.4.3 Keuze onderzoeksmethode

Tabel 3: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode

METHODE	MOGELIJK	NUTTIG	SCHADELIJK	NOODZAKELIJK	MOTIVATIE
GEOFYSISCH ONDERZOEK	JA	JA	NEE	NEE	DIT IS EEN ERG DURE PROCEDURE DIE NIET DE VOLLEDIGE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING KAN STAVEN
VELDKARTERING	NEE	NEE	NEE	NEE	GEEN OPEN TERREIN
LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	JA	JA	NEE	JA	GEEFT MEER INZICHT IN DE BODEMOPBOUW EN OF HET ARCHEOLOGISCH BODEMARCHIEF AL DAN NIET BEWAARD IS GEBLEVEN.
VERKENNEND/WAARDEREND BOORONDERZOEK	JA	NEE	JA	NEE	ENKEL INDIEN HET LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK POTENTIEEL BIEDT OP HET AANTREFFEN VAN STEENTIJD
PROEFPUTTEN-ONDERZOEK STEENTIJD	JA	NEE	JA	NEE	ENKEL WANNEER DE AANWEZIGHEID VAN STEENTIJD BEVESTIGD KAN WORDEN

⁵¹ ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN 2020 fig.3

**PROEFSLEUVEN/
PROEFPUTTEN
ONDERZOEK**

JA

NEE

JA

NEE

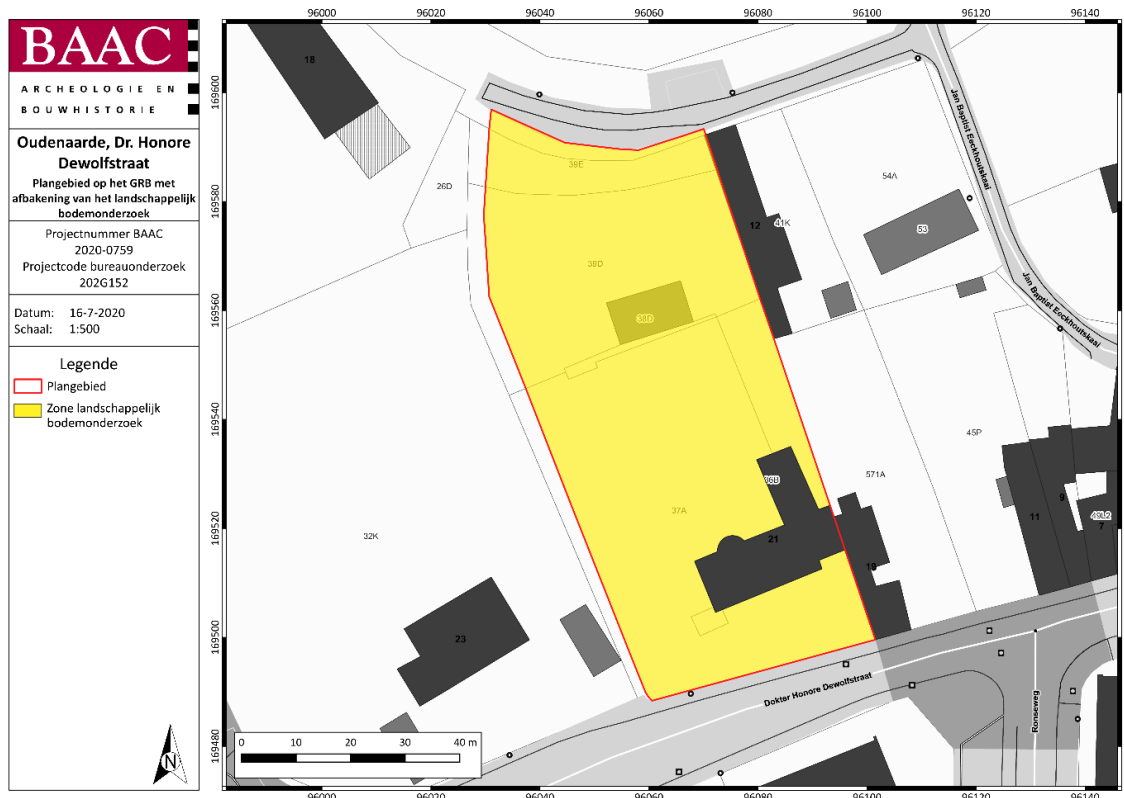
ENKEL INDIEN HET LANDSCHAPPELIJK
BODEMONDERZOEK POTENTIEEL BIJDT OP
HET AANTREFFEN VAN SPORENSITES

In eerste instantie zal er een landschappelijk bodemonderzoek moeten uitgevoerd worden om de opbouw en bewaringsomstandigheden van het archeologisch bodemarchief te duiden. Aangezien er sprake is van historische bebouwing en mogelijke ophogingslagen kan er sprake zijn van verschillende bewoningsfases.

Pas na het uitvoeren van een landschappelijk bodemonderzoek, wanneer er meer inzicht is verkregen in het archeologisch bodemarchief, kunnen er verdere uitspraken gedaan worden over het vervolgonderzoek.

2.4.4 Afbakening onderzoeksterrein

Om een duidelijker beeld te verkrijgen van het archeologisch potentieel en in hoeverre de geplande ingrepen hier een impact op zullen hebben, is er nood aan een landschappelijk bodemonderzoek. Dit onderzoek is gericht op het volledige terrein waar bodemingrepen zullen plaatsvinden, waaronder de aanleg van de ondergrondse kelder, de nieuwbouw, aan te leggen verharding en in te richten groenzones. Deze laatste ingrepen hebben maar een beperkte impact op de bodem, maar op dit moment is niet gekend op welke hoogte het archeologisch bodemarchief gelegen is en of zelfs minimale ingrepen een bedreiging vormen.

Plan 21: Plangebied op het GRB⁵² met afbakening van de zone voor landschappelijk bodemonderzoek (digitaal; 1:1; 15.07.2020)

⁵² AGIV 2020b

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt voor de Dr. Honore Dewolfstraat 21 te Oudenaarde. Op het terrein zal door de initiatiefnemer twee meergezinswoningen worden ingericht, met ondergrondse kelder en groenzone aansluitend op de bestaande neoclassicistische villa.

Binnen deze archeologienota is een bureauonderzoek uitgevoerd. De belangrijkste elementen van het assessment worden hieronder nog eens uitgeschreven:

- Het plangebied is gelegen in de vallei van de Bovenschelde, welke oorspronkelijk vlak langs de noordzijde van het plangebied grensde. Dit gebied kent een TAW-waarde van minder dan +5 tot meer dan +75 m. Met een TAW-waarde van gemiddeld +12,5 m, ligt het plangebied op een ietwat lager, mogelijk erg nat gelegen terrein.
- Desondanks ontwikkelde zich juist hier de historische dorpskern van Leupegem, dat ten laatste ontstaan is rond de 8ste eeuw. Op de Ferrariskaart wordt sinds 1744 historische bebouwing vermeld, maar gezien de ligging in de historische dorpskern, wordt vermoed dat het plangebied veel vroeger bewoond is geweest. Daarnaast wordt de Schelde pas in 1884 de rechtgetrokken, wat aangeeft dat het plangebied daarvoor al bewoonbaar is geweest. Het is mogelijk dat ten aanzien van bewoning de omgeving opgehoogd is. Dit kan in deze fase van het onderzoek niet verder bevestigd worden.
- De vele archeologische vondsten en sites in de omgeving duiden op een continue aanwezigheid van de mens, vanaf de steentijd tot en met de hedendaagse tijd. Met name neolithische, mesolithische en Romeinse bewoningsresten komen regelmatig in de nabije omgeving voor. Daarbovenop grenst het plangebied aan een vermoedelijk Gallo-Romeinse wegtracé, wat nogmaals benadrukt dat Leupegem, dus ook het plangebied, mogelijk een nog vroegere ontstaansperiode kent.
- Begin 19de eeuw wordt het plangebied heringericht met nieuwe bebouwing, een enkel woonhuis en een kleiner bijgebouw, gelijkaardig aan de huidige inrichting. Binnen de contouren van de vroeg 19de-eeuwse bebouwing wordt uiteindelijk in de tweede helft van dezelfde eeuw het huidige woonhuis opgetrokken, zoals vandaag bewaard is gebleven.

Op basis van het assessment is er een middelhoge archeologische verwachting vanaf de steentijd, met een specifieke verwachting op middeleeuwse en postmiddeleeuwse bewoning. In deze fase van het onderzoek is het echter niet duidelijk in hoeverre het archeologische bodemarchief bewaard is gebleven. Er is namelijk sprake van historische bebouwing van voor 1744 en vervolgens meerdere fases van 19de-eeuwse bebouwing die enige verstoring teweeg gebracht hebben. Verder is het niet bekend of er al dan niet ophogingslagen binnen het plangebied aanwezig zijn, die mogelijke oudere bewoningsfases afdekken en dus in stand hebben gehouden. Afhankelijk van de ligging van mogelijke ophogingslagen kunnen de werken al dan niet een impact hebben op het archeologisch bodemarchief.

Om een duidelijker beeld te verkrijgen van het archeologisch potentieel en in hoeverre de geplande ingrepen hier een impact op zullen hebben, is er nood aan bijkomend vooronderzoek. Dit onderzoek is in eerste instantie gericht op het volledige terrein waar bodemingrepen zullen plaatsvinden. Pas wanneer er meer inzicht is verkregen in de bodemopbouw kunnen er verdere concrete uitspraken gedaan worden over de volgende stappen in het archeologisch traject.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Toekomstige inplanting van het gelijkvloers (digitaal; 1:1; 15.07.2020).	9
Figuur 2: Toekomstige inplanting van het kelderniveau (digitaal; 1:1; 15.07.2020).	10
Figuur 3: Hoogteverloop terrein	17
Figuur 4: Schematische voorstelling van een meanderend rivierenpatroon, zoals dit in de vallei van de Schelde actief is vanaf het laatglaciaal. 1: Kronkelwaarden (binnenkant van de rivierbocht), 2: Oeverwal (buitenkant van de rivierbocht), 3: Komgronden, 4: Oude, verlande riviermeander.	18
Figuur 5: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende type 24 binnen het plangebied	22
Figuur 6: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende type 25 binnen het plangebied	22
Figuur 7: De slag bij Oudenaarde (analoog; 15.07.2020).	25
Figuur 8: Plangebied (rood omcirkeld) op een uitsnede van 'Topogravé à l'institut cartographique militaire à Bruxelles en 1898: Oudenaarde - Revision sur le terrain en 1884' (analoog; 1:20.000; 14.07.2020).	31

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 15.07.2020)	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 15.07.2020)	3
Plan 3: Plangebied op de meest recente orthofoto (digitaal; 1:1; 15.07.2020).	5
Plan 4: Plangebied op het GRB met detail van het huidige woonhuis en onderkeldering (digitaal; 1:1; 13.07.2020).	6
Plan 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto (digitaal; 1:1; 15.07.2020).	7
Plan 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:1; 14.07.2020)	15
Plan 7: Plangebied en hoogteverloop op het DHM (digitaal; 1:1; 14.07.2020)	16
Plan 8: Plangebied op het DHM met weergave van de hillshade (digitaal; 1:1; 14.07.2020).	17
Plan 9: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:50.000; 14.07.2020)	20
Plan 10: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:50.000; 14.07.2020)	21
Plan 11: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:20.000; 14.07.2020)	24
Plan 12: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 14.07.2020)	27
Plan 13: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 14.07.2020)	28
Plan 14: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (analoog; 1:2500; 14.07.2020)	29
Plan 15: Plangebied op de Poppkaart (analoog; 1:1.250-1:7.500; 14.07.2020)	30
Plan 16: Plangebied op de orthofoto van 1971 (analoog; 1:1; 14.07.2020).	32
Plan 17: Plangebied op de orthofoto van 2013-2015 (digitaal; 1:1; 14.07.2020).	33
Plan 18: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart (digitaal; 1:1; 14.07.2020)	38
Plan 19: Plangebied op het GRB met weergave van voorgaand archeologisch vooronderzoek in de omgeving (digitaal; 1:1; 16.07.2020).	39
Plan 20: Synthesepan	41
Plan 21: Plangebied op het GRB met afbakening van de zone voor landschappelijk bodemonderzoek (digitaal; 1:1; 15.07.2020)	43

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied	34
Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio	38
Tabel 3: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode	42

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020a. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020b. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.
- AGIV, 2020a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model.
- AGIV, 2020b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2020c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1971, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2020d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2013-2015, Vlaanderen.
- AGIV, 2020e. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2020f. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AMEELS, V., 2003. Recent steentijdonderzoek in de regio Oudenaarde (Oost-Vlaanderen, België). *Notae Praehistoricae*, 23, pp.61–65.
- BORREMANS, M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Gent: Academia Press.
- CAI, 2020. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- CARTESIUS, 2020. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.
- DOV VLAANDEREN, 2020a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2020b. Databank Ondergrond Vlaanderen, neogeen/paleogeen (tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2020c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- GEOPUNT, 2020a. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2020b. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

- GEOPUNT, 2020c. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2020d. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845).
- DE GEYTER, G., 1999. *Toelichting bij de Geologische kaart van België (Vlaams Gewest). Kaartblad 29: Kortrijk*, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.
- IOE, 2020. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2020. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.
- LOMBAERT, L., 2007. *Een mesolithische vindplaats te Oudenaarde-Donk: een ruimtelijke, typologische en technologische analyse*. Universiteit Gent.
- Van Melkebeke, J., De Slag bij Oudenaarde. *Les Petit Bruges*. Available at: http://www.le-petit-bruges.be/html_LPB_geschiedenis/slag1708.html.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000*, Leuven.
- DE MOOR G., VERMEIRE S., A.R., 1999. *Geologie van het quartair, kaartblad 22 Gent*, Gent.
- ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.
- VAN STRYDONCK, M., DE MULDER, G. & ALDERWEIRELDT, M., 2000. *De Schelde: verhaal van een rivier*, Leuven: Davidsfonds Uitgeverij nv.